

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Francoski inženjer o Rusiji

Paris, sredi septembra.

Našemu poročevalcu se je posrečilo priti v stik s francoskim inženjerjem, ki se je pravkar vrnil iz Rusije, kjer je zaposlen pri gradnji velikih tehničnih podjetij. Inženjer mu je na njegovo prošnjo podal naslednje informacije o sedanjem položaju v Rusiji:

Prvi vtisi

Vi nimate prav, ako mislite, da se mi je v Rusiji slabo godilo. V tej teželi popolne enakosti je treba skrbno ločiti na pr. med delavcem, policijskim agentom GPU in inozemskim inženjerjem. Tako v družbi kakor na sovjetskih železnih bese, da ni več razlike med stanovi in razredi. Toda v resnici imate na vlaku vagona, ki so trdi, in vagona, ki so mehki. Inozemski inženjerji smo se vozili le v mehkih vagonih. Prav za prav smo mi tuji inženjerji kralji dežele.

Vedno se bom spominjal mojega senzacionalnega prihoda na kolodvor v Moskvi. Bilo je nekega dne lanskega novembra. Vlak je imel nekaj ur zamude, kar pa, kakor so mi rekli železničarji, ni pripisovati slabi upravi, ampak hudi zimi. Naj že bo, kakor hoče. Bil sem sicer napovedan, toda to cela neznana. In spotoma sem se večkrat z nekakšno tesnobo vprašal, kaj naj pričakujem pri izstopu. Kako pa sem bil presenečen, ko sem komaj izstopil iz vlaka, že sem zagledal pristnega proletarca stati na nekem sodu in kričati na vse grlo:

»Inženjer X. (in tu je prišlo ime industrijske družbe, ki me je odpelovala v Rusijo).« Treba se mi je bilo samo predstaviti.

Vsak tujec, naj že bo inženjer ali turist, uživa v Rusiji izredne predprijave. Izgogne se tisoč šikanam, ki sicer teže nad srečnimi državljani URSS, in lahko sam kupuje in plačuje najpotrebnejše predmete, ki pa se vendar smatrajo že za velike luksuse. Takoj ob mojem prihodu sem čutil prijetno izjemo. Med tem ko so bili vsi potniki najskrbnejše preiskani in ko nekatere celo sledili, sem jaz z mojim spremljevalcem neovirano izstopil, in ko sem ponudil portirju rubelj, ga je z lepo gesto zavrnil, kar me je izredno presenetilo.

No, če bo šlo tako dalje, sem si rekel, potem bo kar dobro. Saj ti boljševiki so čisto same ovčice. Oj, nisem naredil še sto korakov, ko sem videl, kako je postavil nek potnik pred mano na tla svoj kovčeg, da si obriše pot, že je zginil njegov kovčeg z nekim raztrgancem, ki je kot misel hitro zginil mimo.

Dežela brez zaupanja

V Rusiji je znana rečenica: Kadar se Rus pogleda v ogledalo, si redno stavi vprašanje, kdo od naju je zaupnik GPU. Ne morete verjeti, kako resnično je vse to. Policijske agente dobite vsepovsod in ne morete narediti niti dva koraka, da ne bi čutili, da ste povsod nadzirani. Polagoma se človek tudi na to navadi. Poleg dveh tolmačev, ki sta mi bila dodana in ki sta me spremljala pri vsakem koraku, je stala pred mojim stanovanjem v Harkovu, kjer sem bil zaposlen, še posebna straža, in sicer skoraj redno kaka žena. Če sem se vračal s praznimi rokami, me je pustila pri miru. Kakor hitro pa je bilo opaziti, da nosim s sabo kak zavoj ali kako večjo stvar v žepu, potem je bilo treba dotično stvar razvezati in pokazati. Tudi na to sem se sčasoma navadil.

Rdeča armada

Mislite, da bo sovjetski režim še dolgo trajal? Tega ne vem. Trenutno stavijo Sovjeti vse svoje upanje na armado in pa na izvršitev petletnega gospodarskega načrta.

Kako je s sovjetsko armado, vam je prilično znano. V službu vojne morejo Sovjeti vreči v bojno črto do 12 milijonov mož, ki so dobro opremljeni, dobro opravljeni in, kolikor imam vtis, tudi spretno vodeni. Sovjeti ne zamude nobene prilike, da tehnično spopolnijo svojo armado. Lahko rečemo, da so Sovjeti najbolj militaristična država na svetu. Povsod po večjih mestih vidite na najbolj vidnih krajih napise, visoke in več metrov široke: »Rdeča armada je avantgarda vesoljnega proletarijata.« Povsod zadeneš na najbolj skrbno izdelano vojno propagando. Vsak šolarček vam že ponavlja, da je vojna neizbežna med komunizmom, ki se rodi, in kapitalizmom, ki umira. Vojno pripravljajo Sovjeti, o tem ni dvoma. Mislijo celo na to, da jo izzovejo, in sicer s predloženo brezobzirno gospodarsko vojno, katero že pričena obžutiti Evropa. Petletni načrt le služi temu cilju. Ker ni upanja na svetovno revolucijo, ker se še ponovno ponesrečili tozadevni poskusi komunistične internacionale, se Sovjeti trudijo, da jo izzovejo z gospodarsko konkurenco.

Tisoči tujih inženjerjev

Da uresničijo svoj gospodarski načrt, so se komunisti, ki niso razpolagali ne z inženjerji in ne s tehniko, obrnili na buržujsni svet in kupujejo od njega ideje, ljudi in blago. Vse, kar je najbolj modernega v tehniki, vse to se na veliko presaja sedaj v Rusijo. Na obnovi in spopolnitvi sovjetske industrije dela 12.000 nemških inženjerjev, preko 6000 Amerikancev, do 1000 Francozov itd. Vsi ti zapovedujejo in uravnavajo gospodarski kurz ogromne sovjetske države, in kar oni ukažejo, vse se izvrši po črki brez odloga in brez ugovora. Vsak čas so nas prosili, da izrazimo svoje mnenje, svojo kritiko, da povemo odkrito, kakaj kaka stvar ne gre naprej in kako ji odpomoči. Boljševiki vse store, da ne izgube predlagocene pomoči inozemstva. Plačani smo v dolarjih, in sicer sijajno. Tozadevno se Sovjeti ne strahajo nobenih žrtev. Boljševiki čisto dobro vedo, da so ruski inženjerji popolnoma nerabni in nesposobni, da bi oni gradili vsa ta velika podjetja, ki se sedaj ustanavljajo in rastejo

Bethlen je zapravil milijarde

Senzacionalna razkritja preiskovalnega odbora

Budimpešta, 17. sept. Kakor znano, je madžarska vlada po svojih predstavnikih v Ženevi zaprosila pri Zvezi narodov za veliko posojilo. Finančni odbor Zveze je sklenil, poslati v Budimpešto poseben odbor finančnih izvedencev, ki naj preiščejo finančni položaj Madžarske. Finančni, kakor tudi splošni gospodarski položaj Madžarske sta izredno slaba. Primanjkljaj zadnjega državnega obračuna, ki se je zaključil 30. junija 1931, znaša 60 milijonov pengöjev in strokovnjaki so mnenja, da bo primanjkljaj na koncu tekočega finančnega leta narasel na 240 milijonov pengöjev. Med tem ko je trgovinska bilanca za preteklo leto izka-

zovala 40 milijonov pengöjev presežka, se bo leto zaključila z velikim primanjkljajem.

Karolyjeva vlada ima silno težko nalogo, da uravnovesi preračun. Znižala bo plače državnim uradnikom od 10% do 15%. Vpeljala bo dohodinski davek na sečne plače, ki bo znašal 1% do 20%. Za 10% bo zvišan hišni davek in prometni davek se dvigne od 2% kar na 3%.

Ta nova davčna bremena bo moral madžarski narod vzeti na svoja ramena predesem radi katastrofalne gospodarske politike grofa Bethlena. Predsednik najvišjega parlamentarnega odbora triin tridesetih Istvan Teleszky, je na zadnji seji

podal žalostno sliko državnih financ in odločno obsodil finančno politiko prejšnje vlade. Teleszky je izjavil, da nima javnost niti pojma, kako razrvane finance je pustila Bethlenova vlada in v kako kritičnem položaju se nahaja državno gospodarstvo. Preiskovalni odbor zadene vsak dan na nova neprijetna presenečenja in prehaja čedalje bolj do spoznanja, v kako strašnem položaju je sprejela nova vlada državne finance. Ob zaključku svojega govora je Teleszky pozval tisk, naj javnosti razloži, da mora vlada na vsak način izvesti strogo štednje, ker bi sicer ne bilo izhoda iz sedanje finančne stiske.

Mussolini ne pojde v Vatikan

Reorganizacija Katoliške akcije

Rim, 17. sept. AA. Poročajo, da poseti Mussolini danes ali jutri Vatikan in tako poudari srečno rešitev spora med cerkvijo in fašizmom. Mussolini se sestane s papežem prvič v življenju. Živela sta v mladosti v Milanu. Ne vedo pa, da bi se bila tedaj sestala.

Rim, 17. sept. Po mnenju odločujočih činiteljev v vatikanskem mestu ne bo Mussolini obiskal sv. očetja že v najkrajšem času, kakor so doslej splošno domnevali. Z obiskom baje odlagajo, ker niso po podpisu zadnjega sporazuma glede Katoliške akcije odločili med fašistično vlado in Vatikanom še dovolj uglasjeni. Tega je menda kriv predvsem nastop fašističnega tiska, ki je prikazal sporazum kot zmago fašistične Italije. Na drugi strani pa je tudi res, da so katoliški listi v inozemstvu precej hladno sprejeli ta sporazum.

London, 17. sept. Milanški dopisnik »Timesa« poroča svojemu listu, da se na odredbo Vatikana

vrši revizija ustroja Katoliške akcije. V zmislu sporazuma z vlado se izmenjujejo voditelji, kar pa povzroča težkoče zlasti v provincih Lombardiji in Emiliji, kjer skoraj vsi člani akcije pripadajo bivši ljudski stranki. Kjer ni mogoče dobiti laikov, ki niso pripadali ljudski stranki, tam bodo vodstvo akcije prevzeli duhovniki. Katoliška akcija mora po želji sv. očetja biti reorganizirana tako, da se bo zimska sezona lahko začela pod novim vodstvom. Imena novega vodstva bodo objavljena v »Osservatore Romano« še pred božičem. Med tem je dobila Katoliška akcija instrukcije, da podvoji svoje versko delovanje, da posveča glavno skrb zboljšanju fizičnih in moralnih življenjskih pogojev rodne in podpira prizadevanja vlade, da bi se omejil beg kmečkega ljudstva v mesta. Katoliška akcija se bo tudi borila proti luksusu, razsipnosti in zapravljanju in navajala prebivalstvo k čim večji varčnosti.

Atentatorjev še niso prijeli

Budimpešta, 17. sept. Z. Danes je peti dan politične preiskave zaradi atentata na vlak v Blatorbagyju. Preiskava pa prav za prav dosedaj še ni prinesla nobenih pozitivnih rezultatov in zelo počasi napreduje. Znani sta imeni dveh atentatorjev, medtem ko se stanovanje Leipnika še vedno ni našlo. Za njegovo bivanje v Budimpešti ne vedo niti njegovi starši, ki tamkaj žive. Policija je ugotovila, da so električne baterije kupljene v neki trgovini v ulici Illey, kupil pa jih je neki mladenič, ki se je pripeljal pred trgovino z avtomobilom. Policija še vedno misli, da so bili atentatorji trije, ki so se spoznali šele v Budimpešti in se predstavili s posebnimi znaki. Nato so sedli v neki siv avto ter se odpeljali v Torbagy, kjer so izvršili atentat. Glavna direkcija železnice in policija bosta uvedli varnostno službo na vseh progah. Policija je v teku včerajšnjega dne prejela novih 800 prijavi, tako da jih ima sedaj že 1600. Vse to se je moralo pregledati. Vse prijave pa so brezpredmetne in so pisane le vsled tega, ker je bila razpisana nagrada 50 tisoč pengö, katere bi vsakdo rad na lahek način zaslužil.

Bukarešta, 17. sept. Z. Na prošnjo budimpeštanske policije je začela tudi bucareška policija z vso energičnostjo zasledovati atentatorje. Ni izključeno, da so atentatorji pobegnili v Rumunijo, od koder mislijo pobegniti čez Dnjester v Rusijo.

Budimpešta, 17. sept. Z. Oče Leipnika je izvožek v Budimu. V Budimpešti so znani starši Leipnika kot zelo marljivi, pošteni in delavni ljudje. Zadnje čase so le redko prejimali od svojega sina

pisma. Pri preiskavi v stanovanju so našli neko pismo, ki je bilo datirano 22. junija iz Berlina. Po tem sklepajo, da je bil atentat organiziran v Nemčiji. Zaslusane so bile še neke priče, ki so videle Leipnika v Budimpešti.

Budimpešta, 17. sept. Z. Danes se je vršil skupen pogreb žrtev ob 4 popoldne. Vsi vlaki so se ustavili za 1 minuto.

Komunisti izropali trgovino orožja

Budimpešta, 17. sept. Z. Za železniško katastrofo je prišlo v Budimpešto novo vznemirjenje valed držnega vloma, ki so ga ponoči izvršili komunisti v največjo trgovino orožja Berthalam. Subek in drug, kjer so pokradli vse orožje. Trgovina se nahaja sredi mesta. Vlomilci so morali biti o razmerah zelo dobro poučeni, ker so svoje delo izvršili brezhibno. Ljudstvo je zelo vznemirjeno, ker se boji novih vlovov komunistov. Kot omenjeno, so odnesli vse orožje, blaginje pa se niso dotaknili.

Republika z dolgim naslovom

Madrid, 17. sept. Z. Včerajšnje glasovanje v parlamentu in zasedanje je zasledovala vsa javnost z največjim zanimanjem. Socialisti predlagajo, da se odredba ustave španije, da je republika, spremeni v liberalno demokratsko delavsko republiko. Ta predlog je bil sprejet z 170 proti 152 glasovi.

Prehrana

Jestil! Prosim vas, kar pozabite na francosko kuhinjo! Rusi poznajo samo en obed na dan: čaj ob 10, čaj popoldne in kosilo med 3 in 4. Priznam, da mi ni bilo prav lahko ukloniti se tej navadi. Končno pa je vendar šlo. In ko mi je postrežena popoldne prinela na mizo čašo čaja, sem, misleč na kosila svojih prijateljev v Franciji, avtomatično potegnil iz torbe piščanca, jajca in druga živila, ki sem si jih nakupil sam. Trgovina je v rokah vladnih trustov, ki se jim ni treba bati konkurence in se ne brigajo za javno blaginjo. Izročeni ate na milost in nemilost truzom kruha, sladkorja, mesa, premoga, drv, bombaža, volne, papirja itd. Mislite si pač lahko, kako gre trgovina od rok. Zgodi se večkrat, da ostane mesto brez kruha, brez mesa, brez zelenjave. Edino v velikih mestih, kakor Leningrad, Moskva, Kijev, Harkov najdeš skoraj vse, kar si požeš, ako slano plašaš. Toda drugod nima ljudstvo na razpolago blaga za udobno življenje. Vse se pogradi za izvoz. Izjemo pa delajo policijski agenti, ki se vozijo v luksuričnih avtomobilih tipa

Tobačne cene

Dodatno k našemu včerajšnjemu poročilu prinašamo danes še poročilo Avale:

Belgrad, 17. sept. AA. Pravilnik za prodajne cene tobačnih izdelkov:

S sklepom upravnega odbora uprave državnih monopolov N. št. 502 z dne 15. sept. t. l. ki ga je odobril finančni minister, je določeno, da veljajo od 16. t. m. pri prodaji tobačnih izdelkov te cene:

1. križani tobak za 1 kg trebinjec Din 750, vardarski 500 Din, neretvanski 400 Din, moravski 325 Din, zetski 275 Din, savski 150 Din, američanski 150 Din, banatski 125 Din, Dunavski 100 Din; 2. cigarete za 1000 komadov: Karadjordjevo 1500 Din, Jadran 1000 Din, Kosovo 850 Din, Strumiva 800 Din, Šumadija 750 Din, Mignon 600 Din, Vardar 500 Din, Drina 500 Din, Zeta 300 Din, Sava 175 Din.

Kolekcija luksuznih cigaret 80 kosov 70 Din, potna kolekcija 60 kosov 40 Din.

3. Cigare za 100 komadov: Flor de Habana 800 Din, Perla de Cuba 700 Din, Regalita 300 Din, Trabuco 225 Din, Britanica 225 Din, Operas 150 dinarjev, Cuba 125 Din, Virginia 125 Din, Brazilica 100 Din, Portorico 90 Din, Virginillos 75 Din, mešani inozemski tobak 75 Din, kratke domače 60 Din. Kolekcije cigar po 44 komadov Din 180, kolekcije cigar po 22 komadov 100 Din.

4. Tobak za žvečenje in njuhanje, klobase 1 kg 125 Din, njuhalni tobak 1 kg 60 Din.

5. Tobačni ekstrakt v posodah po 5 kg netto 6 Din za kilogram, v sodih po 200 kg netto 1 kg 5 Din.

Zimski vozni red

Ljubljana, 17. sept. AA. Kr. banska uprava razglašala: Dodatno k razglasu z dne 14. septembra 1931, VIII, št. 5252-1, v zadevi zimskih voznih redov avtobusnih podjetij se ta obveščajo, da nastopijo po naknadno došlem sporočilu direkcije državnih železnic v Ljubljani z dne 14. septembra počenši s 4. oktobrom v železniškem zimskem voznem redu sledeče spremembe:

1. Nočni brzovlak 8-D 190 Zagreb—Dunaj z odhodom iz Zagreba ob 20.35 in prihodom na Dunaj ob 6.51 izostane, vozi pa namesto tega ta brzovlak po sledečem voznem redu: Zagreb gl. kol. odhod 22.31, Zidani most prihod 0.50, odhod 1.00, Maribor prihod 2.56, odhod 3.45, Dunaj prihod 9.15.

2. Brzovlak D 31-902 Jesenice—Podbrdo vozi za 10 minut kasneje, to je Jesenice prihod ob 7.00, odhod 7.20, Bistrica Boh. jezero prihod ob 7.54, odhod 8.02, Podbrdo prihod ob 8.13, odhod 8.23.

Vse ostale spremembe so objavljene že v stenskem voznem redu, veljavem od 15. maja 1931.

Zagrebska vremenska napoved: Vreme se bo zboljšalo. Jasno in toplo.

»Packard« v družbi svojih žena; te se nedejo kakor kraljice.

Nikdo ne toži. In vendar to ljudstvo, ki trdo dela, ki plačuje visoke davke, se nikdar do sitnega ne naje, to ljudstvo se nikakor ne pritožuje. Res, da je pod nadzorstvom slavne GPU, toda to nikakor ne zadostuje za razlago te tajnosti. V resnici nista nekdanji mužik in današnji delavec nikdar posebno udobno živila; nikakor ne čutita potrebe po srajkah, kravatah, klobuku in drugih predmetih, ki so za nas neobhodno potrebni. In vendar najdeš radijski aparat v najpreprostejši baraki. Pač drugačna miselnost! Ruskemu delavcu ni dana priložnost, da bi svoje življenje primerjal z življenjem v tujini, in to dobro izrabljajo boljševiki, ki mu pripovedujejo o delavski bedi v kapitalističnih državah. Kako se je čutil moj tovariš inženjer, doma iz Rusije, ko sva prispela v Pariz in je zaman iskal med publiko robotnika, misleč, da so delavci tudi na Francoskem gologlavi in brez kravate.

Možgani ruskega delavca so neprestano pod klavirno kinematografno, predavanj in govorov po radiu. Pred vsako novo tovarno se postavi govorniški oder, s katerega razlaga govornik delavcem prednosti boljševiškega režima. In ko to ne zadostuje, zapojejo boljševiki kuplet o vojni, ki jo pripravljajo kapitalistične države proti Sovjetski Rusiji. To potrpljenje ruskega delavca se da še tako-že razlagati: Na dnu ruske duše počiva mistična indolentnost, s pomočjo katere prenaša delavec najhujše trpljenje radi kateregakoli vzroka, toda pod pogojem, da se mu ta vzrok nariše tako velik kakor car ali svetovna revolucija. Resnično prepričani? Mogoče eden na tisoč, več pa afaniziranih, ki žive v halucinaciji velike laži, ki se postavljajo pred njihove oči. Treniranje je tako krepko, da ti nič ne mislijo in vedno korakajo...

Italijani obesili arabskega vodjo

Ogromno ogorčenje po vsem arabskem svetu - Krutost ital. kolonijalne politike

Aleksandrija, 17. sept. V vsem arabskem svetu je bilo odjeknila vest, da so Italijani vjeli in usmrtili vodjo domačinov v Tripolisu Omarja el Muktarja. Omar je bil star že 70 let, kljub temu pa je vsa leta junaško vodil odpor Arabcev proti italijanski kolonialni strahovladi v tripoliški koloniji. Udeležil se je nešteto bitk in slovel med vstaši, da sploh ni ranljiv. Omar Muktar je bil hraber in viteški nasprotnik po najboljših tradicijah arabstva, tako da se ga Italijani niso samo silno bali, ampak so ga morali nehoti tudi spoštovati. Do lanskega leta je Omar el Muktar uspešno vodil guerilsko vojno proti tujim osvajačem in je prizadel Italijanom neštete izgube po svojih nenadnih in spretnih napadih, po katerih se je znal vedno tako hitro umakniti, da ga ni dosegla nobena kazenska ekspedicija italijanske okupacijske armade, ki je bila nadenj z ogromnim vojnim aparatom. Dočim je on deloval z malimi letelimi kolonami.

Italijani si niso znali proti temu strahovitemu sovražniku pomagati drugače, kakor da so sklenili najkrutejšo odredbo proti vsemu arabskemu prebivalstvu sploh. Ker je namreč Omar el Muktar znal neprestano vzdrževati zveze med svojim jedrom vstašev in onimi domačini, ki so se podrgli, je sklenil Mussolini, da pošlje v Tripolitano generala Grazianija, ki je znan po svojih nečloveških in brezobzirnih metodah. Graziani je

enostavno vsa mirna podvržena arabska domača plemena dvignil z njihovih ležišč in jih dal siloma na tisoče in tisoče odgnati in izseliti na obal, tako da je notranjost dežele ostala prazna in so bile zveze prebivalstva s središčem vstašev na skrajnem jugu dežele pretrgane. Ljudje so sedaj ob obali koncentrirani v koncentracijskih taborih, egiptovska meja je pa hermetično zaprta, tako da vstaši ne morejo uhajati na egiptovsko ozemlje, kjer imajo sveda za seboj vse simpatije prebivalstva. Veliko nomadov pa so italijanske kazenske čete pobile in njihova selišča zažgale. Polkovnik Malta in major Buselli pa čistita notranjost dežele, to se pravi, streljata vsakega človeka, ki pride italijanskim četam kriv ali nekriv pod puško.

Omarja el Muktarja pa še vseeno niso mogli dobiti. Zdaž so mu s pomočjo izdajalcev postavili zasedi in hrabrega branilca svobode Tripolisa vjeli v noči od 11. na 12. september v okraju Slomta. Pri tej akciji, ki se je je na italijanski strani udeležil 7. eskadron Savari, je padlo na italijanski strani 12 kavaleristov in 14 konj. Italijani pa niso ugnili nobenega izmed tovarišev Omar el Muktarja, ampak samo njega in sedem otovorjenih konj ter 10 pušk. Italijanski listi svedo o tem poročajo zelo triumfalno, kakor imajo pač navado, priznavajo pa brezprimerno hrabrost arabskega poglavarja. Obenem poudarjajo, da bodo odslej, ko ni-

majo več proti sebi strašnega nasprotnika, še bolj energično čistili deželo.

Dne 15. septembra pa se je zgodilo, česar tudi od Italijanov nihče ni pričakoval. General Graziani je namreč, brez dvoma s privoljenjem Rima, napravil Omar el Muktarju proces. Izredni tribunal je junaškega vodjo Arabcev zaradi »izdajstva in ponovnega upora« obsojil na smrt, rabelj pa je Omarja obesil 16. septembra ob 9 zjutraj v Soluku. Eksekuciji je moralo prisostvovati 30 pokorjenih vstašev.

Ta čin bo brez dvoma vzbudil ogromno ogorčenje po vsem svetu. Niti Francozi niti Španci niti Angleži niso v afriških kolonijah nikoli obsojili na smrt voditeljev vstašev kot izdajalcev, ampak jih kvečjemu internirali. Omar el Muktar ni bil izdajalec in naveden upornik, ampak vodja legitimne borbe Arabcev zoper tujo osvajalsko oblast, ker Arabci niso nikoli podpisali miru, v katerem je Turčija, ki je sama bila osvajačka Tripolisa, odstopila arabsko deželo Italiji. Čin generala Grazianija, ki je dal obesiti hrabrega in lojalnega nasprotnika, ki se je odkrito boril zoper Italijo, katere nikoli ni priznal, je tudi s človeškega stališča vse obsodbe vreden. Italijanski listi se zadeve očitno stramujejo, ker se omejujejo na kratke komunikacije agencije Stefani, obenem pa proslavljajo — borbo Indije za neodvisnost!

Žrtve orkana v Banatu

Novi Sad, 17. sept. Z. Banska uprava je dobila končno točne podatke o žrtvah orkana, ki je divjal v soboto 12. t. m. Skupno število žrtev znaša 19; 40 oseb je ranjenih, od teh 8 težko. Najhujše je divjal vihar okrog Novega Bečja in Türija. Cela kolonija 28 hiš je bila porušena, v Novem Bečju pa je umrlo 13 oseb. V Alibunaru so vinogradi uničeni s 30—70%. Zelo veliko škodo je napravil vihar tudi v Sremskih Karlovcih, kjer so posevi skoraj popolnoma uničeni. Isto v Türiju. Skupna škoda znaša 6 milj. dinarjev.

Po poplavi še državljanska vojska

London, 17. sept. Poročila iz Šangaja pravijo, da so vode v Hankovu vpadle za en meter. 48 provinc je slej ko prej poplavljenih in število beguncev znaša 70 odstotkov vsega prebivalstva. V Nankinu so izjavili, da število ljudi, oškodovanih radi poplave, znaša 80 milijonov.

Kar se tiče komunistov, so začeli zopet živahno delovati. Njihove čete dosegajo število 300.000 mož s 120.000 puškami. Komunistične čete so v zadnjih treh tednih samo v provinci Tjansi poklale brez usmiljenja 186.000 nedolžnih ljudi, dočim je dva milijona prebivalstva moralo zbežati. Nad 100.000 hiš je bilo sežganih in škoda, napravljena po rdečih četah, znaša najmanj 300 milijonov funtov šterlingov. Rdeče čete stojijo sedaj v fronti med Paokingom in Hengčovom v provinci Hunan, kjer jim stoji nasproti armada nacionalne vlade iz Nankinga. Tako doživlja sedaj nesrečno kitajsko ljudstvo po poplavi še državljansko vojno.

Otvoritev zdravniškega kongresa

Novi Sad, 17. sept. Z. Danes ob pol 10 je bil odprt kongres jugoslovanskih zdravnikov. Čeprav so se udeležili kongresa zdravniki iz vseh krajev, je obisk zelo slab. Kongres je otvoril ban dunavske banovine. Obenem s kongresom je bila otvorjena ob 11 dopoldne tudi razstava.

Izprememba carinske tarife

Belgrad, 17. sept. AA. Kralj je na predlog trg. ministra za trgovino in industrijo proglasil izpremembo

čl. 30 in 31 uvozne tarife zak. predloga o splošnih carinskih tarifah.

Čl. 1. Tarifna številka 30 uvozne tarife predloga zakona o splošnih carinskih tarifah se izpremeni in se glasi: Oljnat plod: repica, kitajska oljnata redkev, bukov žir in drugi oljnati plodovi, omenjeni na drugem mestu... 6... 4...

Čl. 2. Tarifna številka 31 uvozne tarife predloga zakona o splošnih carinskih tarifah se izpremeni in glasi: Oljva semena 1. solnčično... 6... 4; 2. sezamovo, makovo, tikvino... 6... 4; 3. bombažovo, laneno, konopljevo, ricinovo... prosto... prosto; 4. ostalo... prosto... prosto.

Premestitve

Belgrad, 17. sept. AA. Z ukazom Nj. Vel. Kralja in na predlog pravosodnega ministra je s soglasjem predsednika ministrskega sveta premeščen k upravnemu sodišču v Celju dr. Ivan Lininger, tajnik prvostopnega sodišča 4. skupine I. stopnje v Zagrebu.

Drobne vesti

Bukarešta, 17. sept. Z. V zvezi z letalsko katastrofo, ki se je dogodila včeraj v Romuniji, poroča »Universul«, da so kmetje oropali potnike. Kakor znano so vsi potniki našli smrt v plamenih in so po požaru prihiteli na mesto nesreče kmetje, ki so pokojnikom pobrali vse dragocenosti. Pet kmetov je bilo aretiranih.

Belgrad, 17. septembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog ministra za pravosodje ter v soglasju s predsednikom min. sveta je premeščen na lasno prosojno dr. Sanko Bregar, sodnik na okrož. sodišču v 5. skupini na Vrhniki, v Kranjsko goro na okrožno sodišče za starešino.

Heimwehrovci so hoteli že lani izvesti puč

Dunaj, 17. sept. Z. Ob priliki Pirmerjevega puča razkrila berlinska »B. Z. am Mittag«, da je knez Starhemberg že lanske leto, ko je bil notranji minister potom legitimističnega vpokojenega graškega majorja Elyssena, pripravil puč, katerega pa so preprečili ponoči pred izvršitvijo s tem, da je bivši generalni direktor Creditanstalta Neurath, namero sporočil dr. Schobru. Dr. Schober ki je bil takrat kot policijski predsednik na dopustu, je sporočil to vest podpredsedniku policije dr. Pamerju, ki je takoj oborožil vse moštvo dunajske policije, 5000 mož s puškami, strojnimi in oklopnimi avtomobili, in odredil strogo pripravljenost v popolni vojni opremi. Zasedel je vse kolodvore in vladna poslopja ter je potem graškemu generalu Elyssenu sporočil, naj le pošlje svoje Heimwehrovce na Dunaj z onimi desetimi posebnimi vlakmi, ki niso bili pripravljani. Lahko so prepričani, da bodo doživeli lep sprejem. Ker je Pamer to odredil brez pristanka notranjega ministra Starhemberga, je padel v nemilost in bil odpuščen. »Wiener Allgemeine Zeitung« pa dodaja, da je dr. Pamer zahteval, da bi ga knez Starhemberg ponoči sprejel, da pa je Starhemberg odgovoril, da je bolan in da se z njim ne more govoriti. Šele potem je Pamer izdal svoje odredbe. Knez Starhemberg je mislil, da je vsa policija in orožništvo na njegovi strani. Ko pa je videl, da je puč preprečen, je odšel sam. Danes je dr. Pamer izjavil na neko vprašanje dopisnika »Allgemeine Zeitung«, da je s prisego vezan na uradno molčečnost in ni hotel potrditi resničnosti gornjih navedb, katere pa so po zatrdilu drugih visokih funkcionarjev popolnoma resnične.

Pirmerjevo premoženje bo zaplenjeno

Dunaj, 17. sept. Z. Nekateri listi trdijo, da je vlada sklenila, da zapleni Pirmerjevo premoženje, da pokrije škodo, ki jo je vsled poskušnega prevrata utrpela. Vlada je imela 1 milijon

Konec odpora angl. pomorščakov

Stavkalo je 12.000 mornarjev

London, 17. sept. tg. Ne nevarna in dobrodušna vstaja v angleškem vojnem brodogradu je končana. Včeraj so se vojne ladje vrnile domov. Poprej po se je mornarjem obljubilo, da bo admiraliteta protuvala vse trdote mednarodnega znižanja. Mornarjem se je moralo dalje obljubiti, da se bodo ladje vrnile v domača pristanišča in da se bodo spremenile doletbe o odhajanju ladij. Stavka mornarjev se je izvajala povsod strogo. Mornarji so odklanjali celo najnujna dela. Središče vstaje je bila vojna ladja »Valliant«. Mornarji so pisali admiraliteti in zahtevali pismeno zatrdilo parlamenta, da se bodo njihove mezdle revidirale, drugače bi mornarji stavko nadaljevali. Skupno se je udeležilo stavke 12.000 mornarjev. Stavka se je začela v nedeljo, ves čas pa je trajalo med mornarji in častniki najboljše sporazumljenje. Posadka je samo preprečila odhod

šilingov stroškov. Istočasno je pozvala tudi kneza Starhemberga, da se izjavi, da tudi on nosi en del škode, če se mu dokaže, da je kriv. Razorožitev Heimwehra hitro napreduje, vendar pa so dosedaj našli zelo malo orožja, kar pomeni, da je heimwehrovcem uspelo istega pravočasno poskriti.

Starhemberg izpuščen

Linz, 17. sept. Z. Državni pravdnik je vsled pomanjkanja dokazov o krivdi kneza Starhemberga stavil predlog, da se ga izpusti iz zaporja. Seveda bo Starhemberg še nadalje pod strogim policijskim nadzorom.

Dunaj, 17. sept. tg. Nocoj sta bila knez Starhemberg in general Puchmayr izpuščena.

Amnestija za pučiste?

Dunaj, 17. sept. tg. Gornjeavstrijski voditelji Heimwehra, ki so bili aretirani v Linzu, so bili danes izpuščeni, razen kneza Starhemberga in generala Puchmayra. Najbrže bo izpuščen tudi general Puchmayr, ker državno pravdnštvo veruje zagovoru gornjeavstrijskih Heimwehrovcev, da o namerah dr. Pirmerja niso nič vedeli. Z neke strani, ki je blizu vladi, so se širile vesti, da se namerava z amnestijo odpraviti posledice puča.

Kandidat Heimwehra

Dunaj, 17. sept. tg. V nedeljo so imeli voditelji Heimwehra zborovanje pod predsedstvom dr. Steidlea. Tam so določili koroskega heimwehrovskega voditelja, generala Hülgertha za kandidata za predsedniško mesto.

Buresch pri Flandinu

Zeneva, 17. sept. AA. Francoski finančni minister Flandin je sprejel avstrijskega finančnega ministra Burescha. Ker znaša primanjkljaj avstr. proračuna 300 milijonov šilingov, je avstrijska vlada sestavila načrt ukrepov za uravnoteženje proračuna.

Za svobodo Indije

Gandijevi nastopi v Londonu

London, 17. sept. AA. Na shodu delavske stranke v spodnji zbornici je Gandi izjavil, da je angleška nadvlada v Indiji odgovorna za lakoto v indijskih vaseh. Anglija vzdržuje v Indiji veliko armado, ne da brani meje, temveč za okupacijo in zatiranje.

Gledi indijskega bojkota bombažne industrije v Lancashiru je Gandi dejal, da je bila ta industrija ustanovljena na razvalinah indijske domače industrije. Nadaljeval je, da je njegov cilj ožviti to industrijo in tako zaposliti milijone Indcev.

Gandi je zaključil svoj govor, da bo storil vse za prijateljstvo med Indijo in Anglijo. Casopisi poročajo, da bo Gandi v kratkem govoril na shodih liberalne in konservativne stranke.

London, 17. sept. AA. Na današnji seji odbora za zvezni ustroj indijske ustave je imel Gandi dolg govor. Uvodoma je omenil, da delegate ni izbrala Indija, temveč vlada. Pritožil se je, da vlada ni

ničesar storila, da bi skrajšala razprave indijske konference. Nato je Gandi dejal, da želi povedati, kaj bi Indci storili, če bi bili sami gospodarji svoje udele. Indija je zgodovinska enota. Princi so sprejeli zvezo in tako pomogli, da se je »a enota ohranila. Med indijskimi državami mora vladati sporazum, ker je brez tega indska ustava nemogoča.

Gandi se strinja z izjavami lorda Peela, ki je naglasil prednostni indirektnih volitev. Nato je govoril Jones. Predlagal je, naj bodo indske države pravično zastopane v indski zvezi. Glede načina volitev je menil, da je to notranja zadeva indskih držav. Vse države so za vsesidsko zvezo. Končno je govornik izjavil, da so indske države za indirektno volitve v spodnjo zbornico, da pa bi bile tudi za direktne volitve, če bi zbornica v resnici predstavljala zvezne države.

Za atentatorji

Budimpešta, 17. sept. AA. Policija je aretirala ključavničarja Szakasziya. Malo pred atentatom je Szakaszi predlagal nekemu brezposelnemu elektrotehniku, naj mu pomaga izdelati bombo. Pri Szakasziyu so našli zapiske o železniških mostovih na Madjarskem, vzorni red in podatke o razstrelivih.

Balkanska olimpijada v Soliji

Solija, 17. sept. AA. Od 26. septembra do 4. oktobra bodo v Soliji velike sportne manifestacije. Te prireditve bo organiziral bolgarski olimpijski odbor. Igre bodo pod imenom »Balkanijada« in naj dokažejo v kakšnem stanju je telesna kultura na Balkanu. Letos bodo te igre v Soliji, prihodnje balkanijade pa bodo v ostalih balkanskih prestolnicah vsake štiri leta. Namen teh iger je pripraviti sportnike balkanskih držav na tekme balkanskih olimpijad. Svoje sodelovanje so že prijavile vse balkanske države: Grčija, Romunija, Turčija, Bolgarska in Jugoslavija. Na letošnji balkanijadi bodo zastopane tele sportne panoge: nogomet, aviomotobilizem, motociklizem, kolesarstvo, plavanje, veslanje, sabljanje in konjski sport. Igre bodo otvorjene s cerkvenim opravilom 27. septembra. Po službi boji bo velik sprevid sportnikov po solijskih ulicah. Otvoritvi bo prisostvoval bolgarski kralj Boris s člani vlade, diplomatskim zborom in narodnimi poslanci. Nogometne tekme bodo v stadionu kluba AF 23 na Borisovem polju. Bolgarska vlada je dovolila razne olajšave. Upravne in carinske formalnosti bodo za udeležence popolnoma enostavne. Tekmovalci bodo prebivali v Soliji na stroške bolgarskega olimpijskega odbora. Poštno ministrstvo pa bo izdalo spominske znamke.

izgublja časa s teoretskimi vprašanji, marveč naj raje izvede pozitivne akcije.

Holandci za razorožitev

Zeneva, 17. sept. tg. Predsednik Zveze narodov Titulescu je sprejel danes odbor holandskih dnevnikov, ki so nabirali podpise za petico, s katero zahtevajo razorožitev, in so do sedaj nabrali že 2.400.000 podpisov. Titulescu je nagovoril deputacijo in pri tem naglašal, da je Holandska že dolgo simbol mirovne volje. Omenjal je posebno haaške mirovne konference, haaško razsodišče in zvezo glavnega holandskega mesta za sedež stalne mednarodne razsodišče Zveze narodov. Omenjal je pri tem tudi sodelovanje holandskega zunanjega ministra Blocklanda.

Svetovna kriza in Zveza narodov

Zeneva, 17. sept. AA. Na današnji seji druge komisije Zveze narodov se je pričela velika razprava o svetovni gospodarski krizi. Debatu je otvoril francoski minister financ Rollin. V svojem govoru je poudarjal, da je položaj prav resen in da je potrebna takojšnja pomoč. Rešitev vprašanja brezposelnosti je mogoča samo s tesnejšim gospodarskim sodelovanjem med evropskimi državami. Ta rešitev predpostavlja nadalje enotno meddržavno organizacijo.

Nemški delegat dr. Posse je govoril proti povzemanju carin. Zaščita nacionalnih industrij s prepovedjo uvoza raznih proizvodov je neizmiseln. Povratek k zastarelim metodam bi imel resne posledice. Nemčija bi pozdravila tesnejše sodelovanje med industrijami posameznih držav. Za to pa bi bilo treba velikih mednarodnih sredstev. V tej zvezi bi nemška industrija pozdravila ustanovitve velike mednarodne kreditne banke za industrijo po primeru mednarodne poljedelske banke. Svoj govor je nemški delegat zaključil s tem, naj komisija ne

London, 17. sept. tg. V pristanišču Vera Cruz je bil danes silen orkan, ki je trajal eno uro in napravil veliko škodo. Dvajset ladij je poškodovanih.

V čast pisatelju Deteli

K odkritju spominske plošče na rojstni hiši pisatelju dr. Franu Deteli dopoldne dne 20. septembra t. l. v Moravčah.

Trg Moravče. X Detelova rojstna hiša.

Izenadili so nas! Za kar bi morali zbirati vsi Slovenci, saj je Detela duševna last vsega naroda, so storili njegovi najbližji rojaki sami, ne da bi prosili prispevkov od nas drugih. Redek zgled poštenosti! In kar na tihem so delali; en teden pred slavnostjo smo šele zvedeli. Zavili so se v skrivnost tudi v tem, da nam niti imena slavnostnega govornika niso izdali. Iz sporeda zvešamo samo to, da ob 11 po sv. maši najprej nekaj deklamacij, potem slavnostni govor in nato petje domačega pevskega zbora. Skromno torej, prav v smislu rajnega pisatelja, ki bi kot iskren kristjan najraje živel nepoznan in neslavljen.

Dasi pa je odbor poslal šele te dni par skromnih vestí v javnost, sme vendar upati, da bo udeležba častna in velika. Saj nas bo hvaležnost do nepozabnega rajnika prignala, tudi ob najslabšem vremenu. Odbor je namreč tako pogumen, da napoveduje slavnost ob vsakem vremenu.

Častna, pravim, bo brez dvoma udeležba. Prišli bodo gotovo slovenski leposlovci, saj je bil dr. Detela prvi predsednik njih društva. Častno bo gotovo zastopal Ljubljanski Zvon, saj je Detela objavil v njem svoje prve povesti in romane: Malo življenje (1882), Veliki grof (1885) ter humoresko Kisló grozde (1883). Počastila bo brez dvoma slavnost Slovenska Matica, ki ji je bil slavljenec dolgoleten odbornik in čigar najlepša dela je izdala: Pegam in Lamberger (1888). (To zgodovinsko povest so preljeli tudi naročniki Hrvatske Matice v drugi izdaji l. 1910). Prihajač (1888), Gospod Lisec (1894), Tujski promet (1912), Trojka (1897), Učenjak, veseloigra v treh dejanjih (1902). — Poslala bo gotovo častno zastopstvo Družba sv. Mohorja, ki je s ponosom štela dr. Detela med svoje najbolj priljubljene sodelavce. V njenih večernicah so izšli spisi: Novo življenje (1908), Svetloba in senca (1916 v posebni knjigi), Igrí Begunka in Blage duše; v koledarju (1920) Oficialna Ponižna zločin. Zakon in vest. (1925). Razen tega je ponatisnila Trojko z ilustra-

cijami (1915). Zeljno pričakujemo, da nam izda Prihajača, Gospoda Lisca in druge. — Posebno častno pa se bo odzval vabilu Dom in Svet, ki mu je bil dr. Detela najvestejši soodpornik dolgo vrsto let. Kaj naj naštevamo njegova dela v tem listu? Hudi časi (1894), Dobrodušni ljudje, veseloigra (1908), Takšni so! (1900), Rodoljubje na deželi (1908), Zrta razmer (1912), Dobrodelnost, veseloigra (1919), Trpljenje značajnega moža (1916), Soščolci (1911), Nova metoda (1914). Delo in denar (1910). — Tudi Mladiki dr. Detela ni pozabil. Ko je še v Gorici izhajala, je objavil v njej Vampirja (1921) in leta 1923 povest »Kapitalist Rake. Vsa ta zastopstva bodo torej radostna in hvaležna prihiti na nedeljo v Moravče. Z njimi pa bodo prihiti tudi premnogi čitatelji in častilci prirovnede umetnosti rajnega Detela. Med gosti bomo morda opazili tudi zastopnika profesorskega društva, čigar dika je bil dr. Detela: saj vsi njegovi bivši učenci priznavajo, da si boljšega učitelja ni mogoče misliti, ker je vedno združeval utile dulci, humor in resnost! Končno bi se ugnili prikazati tudi tisti — zdaj sicer že zelo maloštevilni klub, ki je imel srečo, da se je z rajnikom vsak ponedeljek zvečer od 6.—8. sestajal v kavarni Union in užival v njegovi družbi najidealnejše razvedrilo (še »Mentor« bi smel kje med obšitnostmi stati, ki je prinesel iz Detelovega vira tisto slavno zgodbo o Sokratovi metodi).

Premnogoterega bo vleklo v Moravče tudi to, da bo videl te kraje, kjer se je godilo Malo življenje in za tem toliko drugih Detelovih povesti. Samo en pomislek imamo. Ali naj ga povejmo? Dr. Detela je v »Spominski plošči« (DSvet 1914) spisal neusmiljeno satiro na vzdavnanje plošč. Ali ne bo nekoliko smešno padlo tudi na nas, ki se bomo udeležili odkritja? Ali bo slavnostni govornik naredil most med to satiro in med nami — gosti? Ponedeljkar.

Senzacionalno umetniško odkritje

V južnosrbskem samostanu Studenica so našli najstarejše do sedaj znane freske pri nas.

Belgrad.

Neprecenljiva umetniška bogastva južnosrbskih samostanov so že v precejšnji meri znana in dostopna širokemu svetu. Cela vrsta domačih in inozemskih znanstvenikov, umetniških zgodovinarjev in restavradorjev se je v zadnjih desetletjih, ko je naenkrat nastalo aktivnejše zanimanje posebej za naše fresko-slikarstvo, mudilo v posameznih južnosrbskih samostanih, ki veljajo za najbogatše in naistarejše zakladnice slikarske umetnosti v Jugoslaviji. Do danes je izšla cela skladovnica debelih in s kopijami in fotografskimi posnetki bogato opremljenih monografij o tej svojevredni umetnosti. Posebej Francozi so pokazali veliko zanimanje in Charles Diehl, ki še sedaj ravno radi tega našega umetniškega bogastva večkrat obiskuje našo državo, je napisal monumentalne razprave v tej smeri in široko javnost zainteresiral za nas. Ob tej priliki moram omeniti tudi nekaj domačih monografij, ki so v zadnjih letih izšle v srbohrvaščini v Belgradu. To so predvsem studije g. dr. Vl. Petkovića, ki je pokazal mnogo volje in strokovne sposobnosti za ta posel. Tudi bizantološki kongresi, ki vzbujajo vedno večje zanimanje v znanstvenem svetu, so mnogo prispevali k porastu našega zgodovinsko-umetniškega prestiža v Evropi. Pred leti je nastala morda za oni čas malo drzna hipoteza, da je južna Srbija nahaališče najstarejših fresk v Evropi in da so proslule italijanske freske po času nastanka za našimi in celo vplivane po njih. Sedaj na smo dobili nov dokaz za to mnenje g. Okunjeva. V manastiru Studenici, o katerem je g. dr. Miloje Vasić napisal zelo uopredljivo studijo pred nekaj leti, so nedavno odkrile zelo dobro ohranjene freske iz 12. stoletja. To bo nova senzacija za evropsko umetnostno zgodovinarje, ki bodo gotovo še v večjem številu začeli obiskovati našo državo. Do odkritja pa je prišlo na sledeči način:

Ministrstvo trgovine in industrije je letos poslalo profesorja zorebške obrtnice žele g. Milutina Durića v južno Srbijo, da bi posnel nekaj najzanimivejših srednjeveških fresk, ki se nahajajo v odtodnih samostanih. G. Duriću je delo šlo zelo uspešno izpod rok in je napravil nekaj zelo osrečevalnih konji, ki so na samostanu Studenici poleg razkošnejših cerkva sv. Bogorodice ki to je zgradil Stavan Nemanja, in zadušnice Kraljeve cerkve kralja Milutina raziskoval neuglednejšo in manjšo cerkev sv. Nikole, kateri dosedanjí raziskovalci niso posvečali večje pozornosti in je prišlo do velicompomebnega odkritja. Čisto slučajno je pod odpadajočim omotom opazil kosček neke freske in ko

je z veliko pazljivostjo naprej luščil preperelo malto, je odkril dobro ohranjeno fresko, ki predstavlja Jezusov vohod v Jeruzalem. Cerkvica sv. Nikole je zidana v romanskem stilu in je po mnenju umetnostnih zgodovinarjev zelo podobna nekaterim cerkvam iz Dalmacije, kamor je romanski stil preko Jadranskega morja zelo zgodaj zašel in se uveljavil. Ko je g. Durić pazljivo nadaljeval riskantno delo in luščil omot, je odkril večjo kompozicijo, ki predstavlja svete žene ob Jezusovem grobu. Prav tako je našel izredno dobro ohranjeno glavo sv. Janeza (portret). Zelo verjetno je, da se na notranjih stenah iste cerkve sv. Nikole nahaja še neprecenljivo umetniško bogastvo, ki ga bodo po odkritju strokovnjaki, ki so že poklicani. Po dosedanjih konstatacijah so te freske najstarejše med vsemi doslej znanimi v južni Srbiji, ako izvajemo one iz samostana Nerezi v bližini Skoplja, ki so tudi iz 12. stoletja.

Ob tej priliki naj omenim še drugo zelo zanimivo odkritje letošnjega leta iz Studenice. V zgoraj omenjeni cerkvi sv. Bogorodice so letos kopali grobnico za episkopa iz Žiće Jelfrema. Ob tej priliki so poldrug meter globoko v zemlji našli na človeško telo, obdano s trdo plastjo terakote. Ker ni nihče pričakoval tega odkritja in so delavci kopali brez večjega nadziranja, je eden med njimi s krampam udaril po enem delu trde zemlje in na ta način odprl človeškemu trupu podobno ilovnato maso. Pokazalo se je v bogato kraljevsko obleko zavito telo, ki je pa pod vplivom zraka kmalu razpadlo in so ostale same kosti in pepel. Podoben slučaj se je zgodil pred leti v samostanu Banjska, kjer je na isti način razpadla v prah bogata mumija. Poklicana je strokovna komisija, ki bo preiskala, v kolikor bo še mogoče, zanimivo odkritje. V Studenici je pokopan Stavan Nemanja. Vendar je mesto njegovega groba znano. Tudi njegov sin Stevan Prvovenčani je bil prvotno zakopan na tem mestu, pozneje pa je njegovo telo preneseno po sv. Savi v manastir Žiće. Strokovnjaki so mnenja, da mumija, ki je odkopana letos, pripada ali knezu Vukanu, starejšemu sinu Nemanji, ki je postal menih, ali pa kralju Radoslavu. Vendar verodostojnih dokazov za to hipotezo doslej še nimajo. Posebej zanimivo je dejstvo, da je telo mumificirano in obdano s plastjo terakote. To pa radi tega, ker doslej pri nas še niso arheologi zasledili pri izkopinah tega načina pokopavanja. Komisija, ki bo v kratkem podrobno pregledala čudno odkritje, bo verjetno prišla do zanimivih in avtentičnih ugotovitev. T. P.

Prvi slovenski list v Belgradu

Belgrad, sredi septembra.

Pred par dnevi je izšel v Belgradu prvi slovenski list, mesečnik »Naše Ognjišče«, kot glasil »Zveze služkinj«. Slovenska dekleta v jugoslovanski prestolnici so se prva ojnalača z izdajanjem svojega lista, ki seveda ne bo namenjen le dekletom, marveč vsemu slovenskemu življu v Belgradu. Urednik novega lista je znani, neomnirni delavec kaplan Tomaž Ulaga.

Namen novega lista je označil urednik že na prvi strani, kjer pravi, da je list slovenskim dekletom za trojno zvestobo: da ostanejo zveste veri in vse dni mladostne romarice božje poti; da ostanejo zveste sladki besedi slovenske matere in domači grudi stražarice za dobro ime, ki ji gre; da so med brati in sestrami rože slovenskih livad: neomajne kot stene Triglava, čiste ko naš planinski zrak, neustrašene čuvarice ognja in templju! Vedno uslužne, nikdar naprodaj!

In je ustanovljen in namenjen še za to, da nas ljubezen veže v skupno dolžnost: naš dom v Belgradu! List prinaša nato načelni članek: »Naše Ognjišče (Boje Vilko), Kratak pregled o delu društva »Zveze služkinj« v Belgradu« (T. M.), Kaj smo? (Boje Vilko), Slovenka (pesem č. Edv. Janžeka), Naš dom (Bovi), Dekleta pišejo (Maurica), Ribniška ohect (za kratek čas) ter društvene vesti.

List je v začetku skromen na osmih straneh, vendar okusne znanosti, vsebini pa se pozna toplina in ljubezen, ki preveva sodelavke lista do slovenskih ljudi v prestolnici. »Naše Ognjišče« toplo pozdravljamo. Upamo, da bo kmalu prebolel početne težkoče, se razmahnil in postal tako zrel slovenski list v Belgradu!

List tiska tiskarna »Minerva« (Pop Lukina 12), naročati ga je pri »Zveze služkinj« (Krunska ulica 28). Cena celoletni naročniki 30 Din.

Ciankalij za ljudstvo

Beseda o filmu, ki brani zločine.

Ljubljana, 17. septembra.

Filmu se je posrečilo to, kar se je pred njim zdelo nedosegljivo: film je namreč industrializiral neumnost. Film je spravil neumnost na tekoči trak, jo dvignil na oltar češčenja, ampak neumnost je vseeno ostala še vedno neumnost, čeprav jo danes ilustrirajo filmski zvezdniki, čeprav se odeva v laznjivi sijaj in čeprav donosa tistim, ki so jo industrializirali, mastne dobičke. Ne etike, ne morale, ne lepote in ne umetnosti se film noče posluževati. To je povsem razumljivo, saj pride na tisoče kitastih in plehkih filmov komaj eden, ki ima gotove umetnostne elemente v sebi. Lažje vidiš na polju belo vrano, kakor pa film, ki ne bi računal na nekritičnost in pomankanje okusa množic. Najbolj predrzna pa je filmska industrija tedaj, kadar skuša apelirati na globlja čustva človeka, kadar hoče izzvati solze, kadar hoče apelirati na moralno družbo ali pa celo, kadar hoče propagirati kakšno reatorno idejo.

Te dni je tekel v kinu »Ideal« film »Ciankalij«. V plašč proletarske drame je filmska industrija vrnila na nespreten in patetičen način propagando proti zakonu, ki prepoveduje uničevanje življenja v materinem telesu. Proletarska drama, ki to nerodno in zločinsko propagando odeva kakor plašč revsvice, je sama na sebi skrupulo. Film je izdelal seveda kapitalistično podjetje in zato vidimo v filmu samo en tecaj, ne pa tudi dejanskega vzroka in nasprotja tej drami, to je, ne vidimo kapitalizma v njegovi odurni obliki. Če bi ta film imel kakšno umetniško ambicijo, bi moral pokazati tudi na to, ako bi hotel biti resnično ljuben. Tako pa se zdi v tem filmu, kakor da bi kapitalist, ki ga je izdelal, točil krokodilove solze nad človeško bedo.

Mesto na pravi vzrok bede, ki svetu sprico preobilnih zetev in velike produkcije ni prav nič potrebna, pa si film izmislil drugi vzrok bede, namreč na paragraf proti uničevanju življenja v materinem telesu. Gledalec ima vtis, da revščine, lakote, mezdnihi ohihi in vsega človeškega življenja niso

prav nič krive kapitalistične metode. O kaj še! Vsega tega je kriv le zakon proti ubijanju otrok! Moralo postavlja ta film na glavo. Film ne zahteva pravice ureditve človeške družbe, ne, film zahteva, da se ukinejo vsi taki paragrafi, ki prepovedujejo take umore. Še to manjka filmu, da bi objubil, kakšen raj bo nastal potem za človeštvo, ko matere ne bodo več rodile otrok in ko bodo smeli zdravnik z nožem redno sproti uničiti vsako novo človeško življenje v kalu! In kako spretno, lažljivo, nesramno utemeljuje film to svojo zahtevo, češ, dovolite zdravnikom mirno ubijanje nerojenih otrok, če ne, bodo razne sumljive zvodnice in »svetovalec« posegale s ciankalijem, z drugimi strupi in z lastnimi instrumenti! Torej ni manj kakor to, da naj se ene vrste zločini odpravijo z zločini, ki bi jih izvrševali izveščani zdravniki!

Ze sama ta propaganda je zločin proti narodu! Ze večkrat v zgodovini se je pojavila taka propaganda, dasi propagando naše dobe presega po svoji vehemenci vse prejšnje, in kar je najbolj značilno, je to, da se taka propaganda pojavlja vedno takrat, kadar se na eni strani nakopiči vse bogastvo v rokah nekaj tisocev, na drugi strani pa tem stoji nasproti milijon praznih rok in brez pravic. Prva stran vedno govori lačnim milijonom: »Kaj pa so vam potrebni otroci, zakaj pa vas je toliko?« V resnici se pa prva stran redno boji, da bi morala od lastnega bogastva dati milijonom možnost življenja. Redno je vsaka taka propaganda le pripomoček k temu, da nujno potrebne socialne reforme čim več izgube na svoji upravičenosti. Poštena morala pa pravi, da so predvsem potrebne socialne reforme in da je odpravljanje človeškega plodu zločinsko delo, zločin proti družbi, zato protisocialno in zato tudi protikrščansko.

Se nekaj! Ko je zakonodajalec ustanovil filmsko cenzuro, je mislil zlasti na take slučaje. Cenzura ima danes veliko moč in se vtika dostikrat v stvari, ki jo dosti manj zanimajo kakor bi jo ta, pa je ta film pustila na platno. Cemu pa imamo v novem zakonu tako stroge in edino primerne določbe proti odpravljanju plodu, ko pa na drugi strani filmska cenzura mirno dopušča propagando proti takim zakonskim določbam in tudi proti našemu zakonu. Pripominjamo, da je ta film nemško delo, v Nemčiji pa je bil zaplenjen.

Smrtno poškodovan starček

Zrtev avtomobilske nesreče.

Frankolovo pri Celju, 16. septembra.

Včeraj popoldne okrog pol 3 je pripeljal nekemu tukajšnjemu posestniku voz sena Jožef Podgoršek, posestnik v Brezovi, občina in župnija Sv. Martin v Rožni dolini. Z njim je prišel tudi 73 letni delavec v papirnici v Višnjavi pri Vojniku Anton Javornik, stanujoč v okolici Vojnika št. 3. Ker pa Podgoršku ni bilo znano, kje ima dotični posestnik kolovozno pot z državne ceste do svojega doma, je zapeljal konje in voz v Loko ob rob ceste, zraven pa je pustil imenovanega delavca z naročilom, naj pazi na konje in voz, češ da gre on do dotičnega posestnika, da mu bo pokazal vzorno pot. Delavec je zvesto pazil na konje. Naenkrat je zagledal, da z največjo brzino divja neki luksuzni avto nasproti. Zato je stopil h konjem in jih je prijel za uzi, da bi se mu ne splašili. Avto je vozil preveč levo. Zato je zadel v 73 letnega delavca in ga podrl na tla. Sofer, videč nesrečo, je takoj ustavil avto in pogledal, kaj se je zgodilo. Delavec je bil pri popolni zavesti in je tožil o silnih bolečinah v prsih in trebuhu. Sofer je bil takoj pripravljen, da ga odpelje v celjsko bolnišnico. Mož pa se je branil, češ, da mora paziti na konje tako dolgo, da se bo vrnil lastnik. Šele na zagotovilo župana g. Zerovnika, da bo on pazil na konje, je bil pripravljen, da sofer odpelje v bolnišnico. Reče pa je danes dopoldne izdihnil.

Prebivalstvo se z začudenjem vprašuje, kako da smejo nekateri avtomobilisti tako divjati in voziti po napačni strani. Ali pa je mogoče to dovoljeno nekaterim avtomobilom?

Zopet aretacije na Goriškem

Na dan obletnice usmrtitve štirih slovenskih fantov na Bazovici, se je pojavila na dimniku opelkarne v Vrtojbi pri Gorici jugoslovanska zastava. Neznanci so jo ponoči zasedili na vrh dimnika in obenem odžagali železne kline, ki so vodili na vrh, tako da niso mogli fašisti odstraniti zastave. Pozne je je opekarniški delavec splezal na dimnik po notranjih stopnicah in snel zastavo. Orožniki so v Vrtojbi in okolici aretirali mnogo ljudi in jih odgnali v Gorico.

V ječo moraš za vsako ceno

Župnik Leopold Jurca iz Trviča in organist Karel Martinčič iz Berma sta imela 21. avgusta pri vzklencnem sodišču v Pulj razpravo zaradi že znane zadeve, to je radi razpečevanja mohorskih knjig in podobnih tiskovin. Pri tej razpravi sta bila oproščena, Pazinskim Lahonom to ni bilo všeč in ker je propadel tudi njihov predlog za konfinacijo Martinčiča, so ga v Pazinu obsodili na šest mesecev s prevezo, da se je upiral oblasti. To prevezo so jim oskrbeli orožniki, ki so nekoč prišli v gostilno, kjer je sedel tudi Martinčič, ter zahtevali od njega, naj takoj zapusti lokal. Ker je zavobodni laški državljanc hotel vedeti, zakaj ga gonijo ven, so ga

brž aretirali in gnali v Pazin ter mu prisodili šest mesecev.

Huda brezposelnost v Trstu

V tržaški ladjedelnici so dovršili vnanji trup velike ladje »Conte di Savoia«, ki bo v oktobru spuščena v morje. Ker ni novih nastavkov, je bilo veliko delavcev odpuščenih. Zaposleni so le tisti, ki delajo zdaj v notranjosti ladje.

V prosti ladi je bilo na magazinu 19 zaposlenih čez 2000 žensk pri sortiranju tobaka. Ker ima podjetje vsakovrstne težave, namerava drugo leto, ko izteče desetletna najemninska pogodba, sploh Trst zapustiti. Ze zdaj odpuščajo delavke ter jih obdržijo začasno še kakih 500. Moški so tam zaposleni le v neznanem številu. Med odpuščenimi vlada konsternacija in obup.

V plavžih pod škodnjom je delo skrajno reducirano. Vsa naprava ima sedem peči raznih vrst, a zdaj dela od vseh ena sama. Nekoč je bilo čez 2000 delavcev, zdaj jih je kakih 200. Najemajo večinoma doseleljene Italijane, ki pa ne vztrajajo dolgo v tako težkem delu, ampak ga po nekaj mesecih spet zapuščajo, da si poiščejo kaj lažjega.

»Lloyd« ima zdaj 16 parnikov v luči in v arzenalu brez posla.

Ponesrečen 84letni starček

Murska Sobota, 16. sept.

V Andrejcih je 84 letnega Viktor Adama zadela nesreča, pri kateri je le malo manjkalo, da se ni končala s smrtjo. Starček je imel opravilo pri konjih. Ker je konje dobro poznal, se jim je približal brez posebne pozornosti. Slabo je nalezel. En konj je hipoma podivjal in poskočil. Z vsa silo je brenil proti starcu. Starček je zletel daleč na stran in je obležal. Domači so mislili, da mu je odbila zadnja ura. A k sreči ni bilo tako. Starček je čez nekaj časa odprl oči in se mu je vrnila popolna zavest. A vstati ni mogel, tako da so ga morali dvigniti. Ko so ga preiskali, so dognali, da mu je konj strl nogo. Rezen tega je starček utrpel tudi druge udarce.

Starček je nesrečo kljub visoki starosti junaško prestal. Radi strle noge bo sicer precej časa moral čuvati bolniško posteljo, a smrti je vzdol bojazni domačih srečno ušel. Je pa starček tudi korenina, kakršnih je v tej etarosti zelo malo.

Murska Sobota

Smrtonosna rana. V ponedeljek je bil pokopan 66 letni I. Marič iz Vidonec. Na desni roki se mu je naredila rana. Prišel je bolnišnico, a rana tudi tu ni hotela zaceliti, marveč je povzročila smrt.

Otroški vrtec. Na veliko veselje prebivalstva se je po dolgih letih pričakovanja sedaj otvoril otroški vrtec. Vodi ga gđ. Praunseisova. V vrtec hodi okrog 110 otrok.

Judovsko novo leto. Pretekli petek so judje obhajali novo leto. Začeli so 5692. leto.

Kamenit plaz zasul cesto

Crna pri Prevaljah, 16. septembra.

Približno 3 km od Crne proti Prevaljam se dviga zelo strma stena nad državno cesto. Dež, ki že dalj časa namaka pri nas, je tudi namočil kamenje nad cesto, katero se je radi mehko zemlje utrgalo in zletelo na cesto. Valile so se ogromne skale, velike približno dva kubna metra. Avtomobil, avtobus in vozniki, kateri so se v dopoldanskih urah podali v Crno, so vsi zaprti v črnski kotlini, kajti kamenje se je šele okrog 11 posulo. Ubogi kulukarji, ker bodo morali »fejste« razstreljevati in odvažati ogromno množino kamena. Človeških žrtev, hvala Bogu, ni bilo.

Aretacija vlomilskega pajdaša

Šoštanj, 16. septembra.

Kakor je »Slovenec« že poročal, je bil nedavno pojasnjen pred šestimi leti izvršeni vlom v Škornjsko trafiko. Vlomilek Jožef Brišnik je svoje drzno početje po kratkem obsojlanju priznal, izpovedal pa je tudi, da sta bila pri vladu udeležena še dva tovariša; imen teh se ni spominjal več, podal pa je točen opis svojih pajdašev.

Eden teh dveh članov Brišnikove družbe je te dni prišel pravici v roke. Je to 30 letni delavec Anton K., ki je sedaj delal v nekem gozdu pri Konjicah, kjer je bil 16. t. m. po komandirju g. Meesenelu aretiran in pripeljan v Šoštanj. K., ki iaji krivdo pri vladu, se sedaj nahaja v zaporih tukajšnega sodišča.

Kaj pravite?

Neki denarni zavod v Ljubljani, ki je še pred leti igral v denarstvu naše države eno glavnih vlog, je prišel na zelo praktično idejo.

Odpovedal je namreč službo svojemu uradniku, ki je služboval pri njem 9 let in 8 mesecev, s motivacijo, da na potrebuje več njegove pomoči. Za slovo mu je dal še pravo lepo izpričevalo, s katerim ga toplo priporoča vsem podjetjem, ki bi bila morda voljna, nuditi mu vsakdanji kruh.

Svečda ima zavod brez dvoma pravico, da odpusti namestnika, katerega ne potrebuje. Zelo hvalevredno je tudi za zavod, da se je za negotovo bodočnost svojega blesnega uradnika tako toplo zazdel in ga priporočil, je pa še nekaj, kar bi bilo mogoče tudi dobro, da se ob tej priložnosti omeni. Če bi namreč odpuščen uradnik služboval le še 4 mesece, bi dopolnil 10 let svojega delovanja v dotičnem zavodu ter bi mu pripadala pokojnina, mala sicer, a vendar dobrodošla v sedanjih časih težkega zaščuka.

Ali ni postopek, ki si ga je zavod izbral, da se izogne obveznosti plačevanja pokojnine, res nenavadno enostaven, praktičen in vsem posameznikom vreden? Splošna načela morala ali etike pa radi tega ravno tudi ne bodo trpela, saj so kakor zakoni razglašena na vse kraje in prilagojena vsem potrebam ter dajejo vsakomur pravo, ki jih zna spretno obrabiti.

Res hvalavredna skrb zavoda za svoje uslužbenstvo! In nadosebna posnemanja! Ni čudno, da se že čujejo glasovi, da bodo slično prakso prevzela tudi ostala podjetja v naši napredni in socialno urejeni Sloveniji. Čuje se tudi, da so nekatera podjetja že pred tem prakticirala slično, to pa še v veliko večji izmeri. Le korajžno tako napreči! Kaj pa Bog pravi k taki moralni in ali je kršitelska, to pa je drugo vprašanje. Toda, kaj se meni kapitalizem za Boga!

Kranj

Koliko nas je? Volivni imenik je v glavnem končan in dovršen. Zaukazuje 910 volivnih upravičencev.

Izd kegljanja obrtnikov. Dne 14. septembra so obrtniki zaključili kegljanje na dobitke. Enako število točk so dosegli tesarski mojster Sparovec, obš. stražnik Kette in krojač Zupan Lovro. Zato so se sporazumeli tako, da je Sparovec Ketteja in Zupana izplačal v denarju in so njemu pripadli prvi trije glavni dobitki, to je spalna oprava, krupon podplačlov in vreča moke. Puhar Franc je dobil 4. 8., 15. in 18. darilo; Puhar Vinko 5., 9. in 20.; Oselj Vinko 7., 16., 17. in 21. darilo, ker je imel največ serij; Rožič Vinko 11. in 12.; po eno darilo pa so dobili: Bitenc Jože, Stefe Anton, Kokalj Franc in Blažič Maks. Odbor se najtopleje zahvaljuje kegljavcem kot vsem, ki so pripomogli do lepega izida kegljanja. Čisti dobitki bo za »Obrtni dom«.

Hiše popravljajo. Zunanost hiše na Mestnem trgu nasproti farne cerkve je lično renoviral slaščičar Sink Franc. Trgovca Bežjak Franc pa je napravil pri trgovini nova velika in moderna izložbena okna ter povečal vhod. Hiša bo s tem na svoji obliki precej pridobila.

Poštni vožnji na dražbi. V občinski pisarni v Kranju se bo vršila dne 26. septembra ob 11 dopoldne licitacija poštne vožnje na progi Kranj-pošta-kolodvor. Izklicna cena je Din 16.000, kavecna znaša Din 800. — Na dražbi se bo oddala tudi vožnja Kranj—Kokra dvoprežno in Kokra—Jezerško enoprežno. Licitira se lahko ločeno ali pa skupno obe vožnji, to je v svojo progo. Vozi se tudi lahko z avtomobilom. Dražba se bo vršila 2. oktobra v občinski pisarni na Jezerškem, 3. oktobra pa v občinski pisarni v Kranju. Izklicna cena za prvo vožnjo je Din 25.000, kavecna Din 1250, za drugo Kokra—Jezerško pa Din 9000, kavecna 450 Din. V obeh slučajih se prične z vožnjo s 1. januarjem 1932.

Dragocen uhan izgubljen. V soboto 12. septembra zjutraj je izgubila gospe vet. inspektorja dr. Korošca na poti od svoje vile pri vodovodnem stoipu v Kokoškem predmestju pa do farne cerkve, kamor je šla k sv. maši, zelo dragocen briljantni uhan. Kdor ga je našel, se naproša, da ga proti nagradi vrne. Zlatarje in juvelirje svarimo pred nakupom.

Kulturni obzornik

CLOVEKANSTVO

V izdaji »Kreke knjižnice« je izšla zbirka novel novejših in najnovejših poljskih pisateljev: V. Reymonta: Nekega dne, Bolnik pred kočo; F. Goetela: Clovekanstvo, Ciprijan Čiz; J. Kaden-Bandrowskega: Raznašalka, časopisec, in G. Morcinek: Vera, v prevodu Tineta Debeljaka in Franceta Vodnika.

Dragocen je Debeljakov uvod v zbirko, četrto je kratak. S priučeno zbirko prevodov iz novejših in najnovejših poljske literature se odpira slovenskemu občinstvu pogled v poljsko socialno povest, ki je zelo različna od angleške, nemške ali francoske, kakor jo dozdaj edino poznamo pri nas. Novele v tej zbirki niso socialistično bojovite, kakor bi kdo pričakoval, so pa vse socialno človečanske. Proletarske so v toliko, v kolikor je snov vzeta iz življenja proletarcev in v kolikor odkriva tragiko in nprav delovnega ljudstva: človečanstvo v duši najbednejših, delavskih sloj sam zase s svojo tragiko in veličino, pa to brez vsiljivo agitatorske tendence, potrjeno le z umetniško silo. Reymonta poznamo že po njegovih monumentalnih »Kmetih«; Ferdinand Goetel je nov in bo vsakega zgrabil po čudoviti moči njegove povesti, ki je zajeta iz življenja v Turkestanu, kjer je pisatelj bival kot interniranec med svetovno vojno; Kaden-Bandrowski je znan kot največji sodobni poljski pisatelj, mojstrski opisovalec življenja šlezjskih rudarjev; Gustav Morcinek pa se je pojavil šele lani v poljski literaturi in je bil rudar po poklicu: njegove novele so plastične in opazovanje je ostro. Debeljak Time zaključuje svoj uvod z besedami: »Ta zbirka, ki gre sedaj med Slovence, naj po možnosti pokaže nekaj pristno poljskih novel iz življenja bednih, in mislim, da bo po motivih in obravnavi snovi prinesla novost v našo literaturo. Obenem pa naj napoti naše socialne pisatelje, da bodo odkrili tragos in veličino našega slovenskega rodnega delavca, fužinarja v Jesenju in premogarja iz Trbovelj, vinarja Slovenskih gor in česarja naših cest, kajti danes je naš proletarec v literaturi še neodkrit; kar pa ga je, ne živi iz seba, ampak iz ust avtorja. Zato papirnato modroje in protestira iz Marxa... Slovenski proletarec še čaka sodobnega literarnega odkritja. Naj mu ta knjižna ide nasproti.«

Zbirko teh v resnici nedoseženih novel toplo priporočamo. Tisk je razločen, oprema okusna. Naroča se pri Delavski založbi, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22/I. Knjižotlačna cena je v platno vezani knjižici 30 Din. Broširani pa 20 Din.

Ljubljana

Aljehin v kavarni

Ljubljana, 17. septembra.

Šahovski svet, ki se zvečer zbira v kavarni »Union«, je imel sredi redko senzacijo. Z njim so imeli senzacijo tudi drugi gostje kavarne, ki niso mogli skriti osnovne človeške lastnosti, namreč radovednosti. Toliko izvrstnih šahistov, toliko samih svetovnih mojstrov, kakor snoči, še nikoli ni bilo v tej kavarni in ne v nobeni drugi ljubljanski, kaj se, saj so zelo redke tudi druge kavarne po svetu, ki bi se mogle postaviti s tem, da so se v nji zbrali tako odlični šahisti. Ze v prejšnjih časih, kadar se je mojster dr. Vidmar komodno vsedel za eno unionskih miz, so se takoj okoli njegove mize pričeli zbirati kibici ter glasno ali po tihi komentirali vsako njegovo potezo, ki jo je napravil na šahovski deski. Ko je lani bil dr. Aljehin v Ljubljani, se je vsedel seveda tudi v »Union« in našel eno partijo. Ali, ko je pred kratkim gostoval Spielmann v Ljubljani, je tudi v »Union« prešturiral s Pircom eno ali dve partiji.

Snoči okoli 7 pa je bilo kar 10 mojstrov v kavarni. Najprej se je prišel sredi med Kashdanom in Stolzem Spielmann. On je vodil svoje tovariše, seveda, saj pozna že to kavarno. Tudi Kostić, ki ima pravi samozavestni nastop južnjaka, se je takoj poznalo, da je že bil kdaj prej tu. Da Pirca pozna vsak kotilek te kavarne, to je seveda jasno. Niemcevič, ki je sledil tem, je takoj izval Kostića na borbo. Izbrala sta mizico pri oknu in pričela. Niemcevič je ves čas prepeševal Kostića, da nima prav in da ima to le on, to je Niem-

covič. Tudi dame so prišle, gospe Aljehinova, gospe Kmočova, ki jo je spremljal zvesti soprog in drugi. Le kako govore med seboj? »Angleško« so ugovorili gostje. Astaloš in Maroczy in debeli Bogoljubov so bili takoj tu in Flohr se je kar nenkrat, skromno in nevsiljivo znašel v družbi starih tovarišev. Zadnji, kakor se šampionu spodobi, je prišel v brezhibnem smokingu dr. Aljehin sam. Stopil je k oknu in strokovnjaško ocenil položaj med Niemcevičem in Kostićem. Domači kibici so že pričeli obkoljevati to znamenito mizico, manj korajžni pa so od daleč napeto opazovali in skrbno ogledovali mojstre, da jim ne bi ušla najmanjša podrobnost znamenitega prizora. Štirje šahisti pri sosednjih mizah so prekinili svoje partije, kaj, če bi jih kak mojster opazil in se nasmehnil kakšni prav nerodni potezi? Dva ambiciozna mladeniča pa sta nalašč pričela novo partijo, v plahem upanju, da se bo morda kateri od mojstrov le zmenil in blagovoljno pogledati na njuno desko. Prazne nade! Le Spielmann se je za trenutek ustavil pri mizi v sredi, kjer redno vsak večer sedi družba starih gospodov in seveda šahira ter kibicira, ne menič, kaj se godi krog nje. Tudi snoči se ni menila za slavne mojstre in mirno nadaljevala s svojo partijo. Spielmann je hitro pogledal položaj na deski, se nasmehnil naslednji potezi igralca in zmal za glavo. Ze se je dvignil Aljehin, za njim pa vsi ostali moštiri in dame, celo Kostić in Niemcevič sta prekinila svoj prijateljski prepri in sledila ostalim v dvorano k večerji. Za njimi pa je šel skozi kavarno šepet: »Aljehin, Bogoljubov, Niemcevič, Kashdan... Pa kateri, a oni v sivem plašču?«

Kaj bo danes

Jakopičev paviljon: Razstava umetnic. Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bohinec ded., Rimska 24, in dr. Stanko Kmet, Dunajska cesta 41.

Zadušnica za bazovske žrtve se je vršila v nedeljo v novi škenski cerkvi. Prostorni hram božji je bil poln primorskih pregnancev. Pred službo božjo je David Doktorič imel temeljit govor o nečreži, ki je zadela primorsko ljudstvo. V pridigi je pozival javnost, naj pomaga nesrečnim beguncem. Zbor prosvetnega društva »Tabore«, pri katerem sodelujejo primorski pregnanci vseh stanov, je lepo izvajal Venturinijevo slovensko mašo, ki jo je avtor posvetil svojim učencem v spomin; novo mašo so ta dan prvič izvajali. Izmed ustrleženih na Bazovici so bili trije, to je Bidovec, Milčič in Marušič Venturinijevi učenci. Med av. mašo je zbor zapel dve žalostni. Mnogim se je pri pesmi »Ah ne mislimo nanje s solzami vili solze. Po pridigi je David Doktorič prebral posvetilo Primorcev Kraljevi Svetogorski; pred njenim oltarjem se je tudi vršila služba božja.

Zlirane cene gove čmu mesu!

Meso prvostinskih volov se prodaja oči danes dalje: zadnje meso kg v 14 —, pranje meso kg D 12 — v mesu cah Jovana — Jovana Florjansa ulica in Pogačarjev trg.

Stavbno gibanje je kljub poznemu jesenskemu času še vedno živahno. Celotno nove stavbe pričenejo graditi. Te dni so začeli kopati temelj novi petnadstropni stanovanjski zgradbi v Gradišču med Igriško in Simon Gregorčičevo ulico. Stavbo bo postavil pokojninski sklad bivše Kranjske hranilnice, gradi pa stavbo podjetje Miroslav Zupan. Stavba bo obsegala več obsežnejših stanovanj z vsem komfortom ter bo brez dvoma omilila stanovanjsko krizo v mestu, ki nikakor noče pomehati. — V zadnjih dneh so dalje začeli kopati temelje novi trinadstropni hiši trgovca Josipa Ivanca na oglu Slomškove in Resljeve ceste. S to hišo bo tamkaj zasedena zadnja prazna parcela. V novi stavbi, ki obeta biti do zime pod streho, bodo spodaj trgovine, zgoraj pa stanovanja za lastnika ter za stranko. Zidavo vodi Stavbna družba. — Obe večji stavbi pred kolodvorom, Mikličev hotel in »Grafični dom«, se bližata dovršitvi. Grafični dom je v zgornjih nadstropjih že tudi pobežen; bela barva sicer ni v skladu z ostalimi poslopji v bližini, napravljajo pa čeden vtis, posebno se v zvezi s spodnjim delom stavbe, ki je nekaj protilež na sproti stoječe palače Vzemjemo zavarovalnice. Mikličev hotel je dozdaj do vrha ter prično z ometavanjem sten in opremo notranjih prostorov. — Živahno je na mnogih stavbiščih zunaj mesta, zlasti okrog Stadióna ob Dunajski cesti. Tam so v zadnjih mesecih zrastle tri visoke stanovanjske hiše bivaše uprave državnih železnic ter sistem 16 strnjene enonadstropnih stanovanjskih hiš Vzemjemo zavarovalnice. Obe skupini stavb sta v znamenju zaključnih del ter bosta kmalu pripravljena za vstopitev strank. — Včeraj so na Dunajski cesti tudi pričeli kopati jarek za plinsko napeljava, ki jo bodo potegnili do teh naselbin za Stadiónom, ki so v zadnjih letih močno narastle.

© V Ljubljani je 15.880 volivnih upravičencev. Ljubljanski župan je včeraj okoli 17 predložil okr. sodišču volivne imenike za mesto Ljubljano. Imenike je sestavil domovinski urad na podlagi ljudske štetja z dne 31. marca. Prvotni seznam po kartotekah je štel 16.438 oseb, ki so bile stare 21 let in bi bile upravičene k volitvam. Po izvedeni reviziji so jih črtali 558, ker niso izpolnili v volivnem zakonu določenih pogojev. Število volivnih upravičencev znaša torej končno 15.880. Pri zadnjih skupščinskih volitvah, ki so se vršile 11. septembra 1927, je bilo 15.126 volivnih upravičencev. Določenih je 26 volišč. Nova volišča so na voljaškem strlišču za Galjevo, na srednji tehnični šoli za Mirje, še eno volišče bo v justični palači, za Bežigrad bo pozneje določeno volišče, a za Šiško ete na novo določeni še dve volišči. Izven Ljubljane stalno bivaajoči državni namestenci, po večini železničarji, ki pa vrše svojo službo v Ljubljani, bodo imeli dve posebni volišči na ženskem učiteljskem na Resljevi cesti. Takih državnih namestencev je 1009. Sestava volivnih imenikov je trajala od dne 9. septembra do danes. Pri tem delu je bilo zaposlenih 21 magistratnih uradnikov in uradnic. Neprerodno 24 ur so pisali prave volivne imenike v dveh izvodih. Te so potem dali vezati. Poleg imenikov je bil sestavljen tudi abecedni seznam vseh volivnih upravičencev.

© Razpazanje tretjega franciskana mostu. Danes so ob navzočnosti predstojnika instituta za tehnično mehaniko in zavoda za preiskavo materiala, univ. prof. dr. A. Krála in njegovega asistenta ing. Pusta, generalnega inšpektorja terenske sekcije za regulacijo Ljubljane ing. Sbrizaja in za gradbeno vodstvo ing. Pogačnika začeli z vsemi pripravami za razpazanje spodnjega ali tretjega mostu čez Ljubljano na Marijinem trgu. Vse priprave so bile v dveh urah končane in pod lokom

Zastopnike za celo Dravsko banovino iščemo proti dobri proviziji (na žel o tudi fiksna plačila) za prodajo st-fov, platna in preprog na obroke. Sami agili in anesijvi gospo e i a i p šlejo svoje ponudbe ali se redstav, je osebo i vrdu: »BRADFOR« Ljubljana, Sebnurgova ulica 7.

sta bila montirana dva precizna aparata, ki naj bi merila, koliko se bo lok mosta po tem, ko bodo odstranili opaž, ki je doslej nosil vso težo železobetonske konstrukcije, povešil. Tudi so namestili podoben aparat ob temelju, ki naj bi registriral, koliko se bo pogreznil temelj potem, ko bo pritisnil ves železobetonski lok na njegov ležaj. Meritve so trajale do 11. in aparati so pokazali, da se je lok posedel za poldrugi milimeter. Popoldne so odstranili vse opaž in sedaj sta obe brvi v surovem stanju gotovi. Poves mostu je jako malenkosten in še zdaleka ne dosega dopustne meje, kar priča o solidni konstrukciji in dobrem materialu, iz katerega je zgrajena brv.

© Glasbeno šolo začne tudi letos Delavsko glasbeno društvo »Zarja« v Ljubljani. Vpisovanje vsak dan v društvenih prostorih v plači Delavske zbornice I. nadstropje, I. vhod do 25. sept. 1931.

© Meso po osem dinarjev. V soboto, dne 19. t. m. se bo prodajalo v Mestni klavnicji ljubljanski sterilizirano prasičje meso po ceni Din 8.— ob 3. popoldan.

© Abonma Narodnega gledališča v Ljubljani za sezono 1931-32. Pričlasi za gledališki abonma se sprejemajo do konca tekočega tedna v veži dramskega gledališča, vsak dan od 10 do 12 in od 15 do 17. Radi velikega zanimanja občinstva prosimo zainteresirane, da svoje priglasbe čimprej prijavijo.

© Društvo učiteljc v Ljubljani vabi vse članice k odborovi seji, ki bo v nedeljo 20. t. m. ob pol 10 v I. mestni dekliski osnovni šoli v Ljubljani (šentjakobaka šola).

© Krava mu je ušla. V sredo 16. septembra je na potu s semnja ob 2 popoldne na Dolenski cesti v bližini minice posestnika Jožefa Virantua iz Illove 22 ušla krava pšenčne barve z belimi lisami. Težka je bila do 500 kg. Ker krave, ki je ušla v smeri proti mestu še ni našel, prosi posestnik, kdor bi kaj vedel za njo, da sporoči lastniku ali bližnji policijski stražnici proti nagradi.

Celje

Smrtna kosa. Dne 15. septembra je umrla v javni bolnišnici Buče Tereziya, rudar, eva za r iz Istarskega v 27 letu starosti. — Dne 16. septembra pa je umrla istokot v javni bolnišnici 71 letni prevzitar Javornik Anton iz Vojnika, ki ga je dan poprej na Frankolovem neki osebni avto po nečreži podrl in ga težko poškodoval na glavi. — V Presernovi ulici je umrla 17. septembra zjutraj 53 letna Benkoč Franja, soproga upokojenega brzojavnega mojstra iz Celja. — Najin blag spomin, preostlim naše iskreno sožalje!

Delo za sestavo volivnih imenikov v okoliški občini je v glavnem sedaj končano. Seznam volivcev izkazuje sedaj točno 2300 volivnih upravičencev.

Izguba. V ponedeljek 14. septembra je bila v bližini Narodnega čma izgubljena srebrna zapesna ura v prilljeni vrednosti 200 Din. Najditelj se naproša, da odda uru pri predstojništvu mestne policije.

Nesreča. Včeraj dopoldne okoli 11 se je štiriletna Olga, hčerka trgovskega namestnika Dufeka v trgovini Krušič, doma vsedla v škat, ki je bil poln vročega luga in zadobila pri tem hude opekline po celem telesu. Avto rešilnega društva jo je prepeljal v bolnišnico.

Škofia Loka

Javno kopališče. Ubožni odsek dela na tem, da bi se v našem mestu gradilo javno kopališče s toplimi in druge vrste kopelmi. Jasno je, da je tako kopališče potrebno. Saj je naravnost čudno, da se še do danes ni nihče spomnil na to. Kakor smo zvedeli, bi se kopališče gradilo v mestni ubožnici. Priporočati pa bi bilo, da se kopališče, če se že enkrat gradi, opremi moderno in higijensko. Zakaj bolje, da se ne gradi nič, kot pa da bi vsa stvar bila polovičarsko narejena. Zato prosimo javne kroge, da se izjavijo glede te zadeve, ker se ne tiče samo posameznikov, marveč je v interesu celega mesta.

Cesta na Blegaš. Pred tremi leti so začeli graditi veliko avtomobilsko cesto na vrh Blegaša. Cesta je danes dograjena za silo do Breznice in še nekoliko dalje. Ker so pa letos vsa dela pri cesti počivala, se je na mnogih mestih z bregov podsula zemlja in kamenje, katero bo treba odstraniti. Ko bo enkrat cesta dovršena, ne bo služila izvrstno samo svojemu namenu, marveč se bo nudila izredna prilika tudi smučarjem, kateri bodo lahko pozimi delali krasne izlete v kraljestvo Blegaša.

Domžale

Sadjarstva in vrtnarske družnice v Domžalah priredi 18. oktobra drugo sadno razstavo v Domžalah. Da bo razstava čim popolnejša, vabi vse na sestanek, ki se bo vršil v lo svrhu 20. septembra točno ob pol 9 dopoldne v občinski posvetovalnici (Gasilni dom) v Domžalah. Radi štedenja kakor tudi radi pomanjkanja natančnih naslovov posameznikov se nismo do vsakega posameznika obrnili, temveč le na šolska vodstva, županstva in na sosednje sadjarske in vrtnarske družnice, kar nam naj ne šteje nikdo v zlo. Povabljeni po najviljudneje naprošamo, da vse sadjarje in prijatelje sadjarstva iz svojega okoliša pripeljejo s seboj na ta sestanek.

Volivni imeniki so že izgotovljeni. Volivnih upravičencev je v našem trgu 526, v sosednji Depalji vast pa 68.

Napeljava novega električnega omrežja stalno napreduje in je upati, da nam v oktobru že zasveti elektrika iz Velenja.

Slovenigradec

Oseba vest. Okrajni načelnik Miroslav Viher nastopi s 15. septembrom svoj 3 tedenski bolezenski dopust.

Poučno potovanje v Avstrijo, na Koroško in Gornje Stajersko, katero priredi tuk. okr. kmet. odbor, se prične 22. t. m. Vsi, ki nameravajo potovati, naj takoj javijo na kmet. referenta Werniga ime in priimek, bivališče, rojstni dan in leto, rojstni kraj, pristojno občino in poklic, da se jim more preskrbeti skupni potni list. Potniki odidejo dne 22. t. m. ob 5.22. iz Slovenigrada in ob pol 8. iz Dravograda. Snidenje je v Slovenigradu. Dravogradu in Prevaljah. Pri avstrijski upravi je uspelo doseči izredne ugodnosti. Avstrijska uprava poskrbi za naše izletnike brezplačno vožnjo v avto-busu in enkratno dnevno toplo prehrano. Stroški bodo znašali za osebo 200 Din. Vsi, ki bi torej potovali, pa se še niso končnovoljavno odločili oz. prijavili, naj to store takoj in pošljejo svoje podatke po možnosti najkasneje do 18. t. m.

Plenarna seja okr. kmet. odbora bo v soboto 19. t. m. ob 9. dopoldne z Zadrudnem domu v Slovenigradu. Na dnevnem redu je tudi razprava o poučnem potovanju v Avstrijo in o prirreditvi prenovanja goveje živine.

Nesrečna žrtev alkohola

Ljubljana, 17. sept.

Alkohol je lažnjev prijatelj in hinavski tolažilec mnogih nesrečnikov. Kdor se uda temu prijatelju, je ze zgubljen. Takih zgublencev je v vseh krajih in slojih vedno dovolj. Ni najhujše, da alkohol uničuje samo telo, še hujše je, da uničuje zlasti življenjsko voljo. To staro resnico potrjuje življenje vedno sproti. Danes se je pripetil v Ljubljani zopet tak slučaj, ki jo je pokazal v vsej njeni grozoti. Za zastrupljenim z alkoholom je danes umrl v najbednejših razmerah človek, ki je bil nekoč poln življenja in družinski oče. Umrl je tako, da niti živali ne bi človek privoščil take smrti.

Na Dunajski cesti ima branjevec Ivan Grdadolnik v bližini poslopja Zadrudne zveze stojnico z živili. Za stojnico je jarek, ki je nižji od ceste, tako da so tla stojnice nekoliko dvignjena. Pod stojnico je majhen prostor, primeren za spravljane starih vrec in za prenočišče kakšnemu psu. Ta ubožni kotiček pod stojnico si je izbral 54-letni Lojze Sečic zadnji teden za prenočišče. Seveda je mozička zeblo, ali je bil pa vendar srečen, da je dobil to skromno streho nad glavo.

Lojze Sečic je bil nekoč tesar. V življenju pa je doživel neki žalosten dogodek in za tolažnika v svoji tragediji si je izbral alkohol. Pogrezal se je čimdalje bolj navzdol in se končno znašel prav na dnu. Iz prejšnjih dni pa je ohranil toliko morale, da ni kradel. Zgubil je zaslužek in preživljal se je pač s tem, kar so mu dali dobri ljudje. Tudi prošalci je sem in tja. Če pa je imel kašen božjak v rokah, ga je takoj nesel v najbližjo žganjarno za jenuš. Ljudje so ga imeli še nekam radi, ker ni bil zloben človek.

Davi pa se je Grdadolniku zdelo kar čudno, da Sečic ni prišel iz svojega brloga na dan. Stopil je pogledat, kaj je z njim, in je spoznal, da je mož mrtel. Poklical je policijsko komisijo, ki je pozneje prišla. Zdravnik dr. Lapajne in dežurni uradnik g. Podobnik sta ugotovila, da je mož umrl za zastrupljenim z alkoholom. Na odredbo zdravnika je bilo truplo prepeljana v mrtvašnico. Slučaj je vzbudil med prebivalstvom pomilovanje z nesrečno žrtvijo alkohola.

Koks za kovače in centralne kurjave

iz angleškega premoza

75 Din za 100 kg pri več em odjemu popust

franko plinarna nudi

LJUBLJANSKA MESTNA PLINARNA

Popravljanje starega frančiškanskega mostu

Ze nekaj dni popravljajo stari frančiškanski most. Začeli so dvigati gornje zunanje kvadre, katere na sveže očistajo, tako da bo tudi stari most enako krasen kakor novi brvi.

Pri tej priliki naj omenimo, da bo kakor je že znano, stari most namenjen izključno le vznožju prometlu. Širina uporabnega cestišča bo znašala na starem mostu potem, ko bodo odstranili hodnike, 8,70 m. Ker je v načrtu, da bo šla že drugo leto čez most dvojna tramvajška linija, bo sta na vsaki strani od tramvajске proge ostala še po 2,10 m široka pasova, ki bosta namenjena vznožnemu prometu. Srednji pas mosta je ves zaseden s tramvajsko progo. Če upoštevamo, da bo vznožni, zlasti pa avtomobilski promet v prihodnjih letih močno narasel in da lahko računamo, da se bodo zgodili slučajni, ko bosta hkrati s tramvajskima vozovoma peljala čez most še po en avto v desni in levi smeri, bo postal most kljub razširitvi nekoliko ozek, kar bi moglo povzročiti neprijetne nesreče. Avtomobili in vozovi se bodo morali stisniti blizu k robu cestišča, da bodo lahko brez nevarnosti vozili mimo tramvajev. Zato bi bilo uместno, da se sedaj projektirana nova in krasna ograja starega frančiškanskega mostu ne postavi tako, kakor je sedaj projektirano, — namreč točno ob zunanjemu robu velikih kamenitih obrobnih kvadrov mosta, — ampak naj se pomakne na obeh straneh nekoliko navzven. Saj bi v tem slučaju zadoščala brez dvoma že 30 centimetrska betonska konsola ob zunanjem robu kvadrov. Obnova pasova na mostu bi na ta način pridobila s tem najmanj po 20 cm, tako da bi merila po 3,30 m v širino. Na vsak način bo uestno, če merodajni faktorji tudi to, sicer malenkostno vprašanje vzamemo v pretres, da ne bo mogoče čez par let po nepotrebnem novih in neprimerno večjih stroškov.

FOTOAMATERJI!

Vse fotopotrebščine doblite v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani
Zahtovajte cenik!

Dnevna kronika

Nova določitev cen mesu v Ljubljani

Ljubljana, 17. septembra.

Počeni s ponedeljkom, dne 21. t. m. bodo dogovorno z mesarsko zadrugo cene govejemu mesu v Ljubljani sledeče:

prednji del	zadnji del	doslej
I. 13 Din;	15 Din	(14-16 Din)
II. 11 Din	13 Din	(12-14 Din)
III. 8 Din;	10 Din	(8-10 Din)

Dnevno ogleda v jutranjih urah mestni uradni veterinar meso. V slučajih, v katerih kvaliteta mesa ne odgovarja po razredih določenih cen, ima veterinar dolžnost mesarju na licu mesta določiti mesu nižjo, kvaliteto odgovarjajočo ceno. Istotako more veterinar določiti nižjo ceno mesu, v primeru, če bi kvaliteta mesa odgovarjala predpisani ceni, a se uradno ugotovi, da je mesar kupil živino po tako nizki ceni, da prodajna cena presega zakonito določeni dobiček. Oni mesarji, ki bi se tem odredbam ne pokoravali, bodo ovadeni sodišču.

Mestno tržno nadzorstvo je s tem onemogočilo vsako navijanje cen, kakor tudi morebitno izkoriščanje kmeta. Mesno tržno nadzorstvo v Ljublj.

Nesreča na kolodvoru

Grosuplje, 17. septembra.

Na tukajšnjem kolodvoru se je večeraj dopoldne pripetila težja nesreča, katere žrtev bi kmalu postal vlakovodja g. A. Zdvoc iz Ljubljane. Na kolodvoru je premikal tovorni vlak, ki odhaja nekako ob 10 dop. v Kočevje. Malo pred odhodom ga je bilo treba na treh mestih speti. Ker je imel že nekoliko zamude, je šel tudi vlakovodja spajati vozove na enem mestu, da bi šli prej s kolodvora. Ko je spajal, je nekako tako nesrečno priletel v enega izmed obeh vozov, da se mu je desna roka dvakrat zlomila, pa tudi po srednjem delu trupa je dobil precej poškodb; naltirž ima tudi kakšne notranje poškodbe. Sreča je bila, da vozov ni spel — drugače bi bila še hujša nesreča — in se je zaradi tega vsled udara tisti del odbil. Ponesrečenec je še prišel ven izmed vagonov in padel na tla. Poslali so takoj po domačega zdravnika g. dr. Kalana, ki mu je nudil prvo pomoč; nato pa ga je g. Praunseis odpeljal z avtomobilom v ljubljansko bolnišnico.

Zastopnik za celo Dolmneljo bismo proti dobri ročavi (na željo nudi fivna plača) a pndalo stoto. plitna in. repoz na o. ote. Samo ag in in zaneslivi gospod e dal po ljeje svoj ponudbo ali se pre-stavi o os-bon tverik. BVA OFD D". Ljubljana Seienbergova ulica 7.

Nesreče

Ljubljana, 17. septembra.

Bolnišnica je sprejela tri ponesrečence. al iz V Škofji Loki se je pri delu ponesrečil 32 letni kamnoseki pomočnik Anton Oman. V levo oko mu je namreč priletel košček kamna in mu ga poškodoval.

20letna hči posestnika Marija Anžlovar iz Mirne pri Novem mesu je večeraj pripeljala domov voz strelje. Na domačem dvorišču pa se je voz zamajal in padel je izgubilo ravnotežje in padlo z voza. Pri padcu si je zlomila desno roko.

23letni sin posestnika Martin Cimerman od D. M. v Polju je šel snoči proti domu. Spotoma pa je zašel stran s ceste in telebnil v neki prepad. Pobli se je precej močno po glavi in po vsem telesu.

Koledar

Petek, 18. septembra (kvaterni petek): Jožef Kupertin, spoznavalec; Zolija in tovarišice, mučenica. — Prvi krajec ob 21.37. — Herschel napoveduje spremenljivo vreme.

Osebnosti

— G. ban danes ne sprejema. AA. Ban dravske banovine g. dr. Drago Marušič danes ne bo sprejemal strank, ker bo službeno odsoten.

Novi grobovi

† V Grosuplju nam je kruta smrt ugrabila iz naše srede g. J. Skubica, v starosti 58 let. Bil je vedno odločen in načelno krščanski mož, dolgoletni naročnik »Domoljuba«. V prejšnjih letih je bil delovodja na železnici, pred nekaj leti pa je šel v zaslužni pokoj. A ni ga dolgo užival, ker ga je bolezen večkrat nadlegovala. Samo to je še želel, da bi videl svojega sina, ki je pri oo. cistercijskih v Stični, kot novomašnika pred oltarjem in da bi iz njegove roke prejel Kruh večnega življenja. Vsemogočni mu je res naklonil še to srečo, da je videl sina pred oltarjem 12. julija letošnjega leta. Poleg g. novomašnika zapuščila pokolniti še dva nekoliko mlajša sinova, dve hčerki in ženo. Blagemu možu želimo, naj mu nebeski Oče poplača vse, kar je storil dobrega, težko prizadet družini pa od vseh iskreno sožalje. Pogreb bo v soboto 19. t. m. ob 9 dopoldne iz hiše žalosti št. 1 na grosupeljsko pokopališče.

† V Sp. Dupljah je umrl večeraj g. Stefan Čadež v 84. letu starosti. O njem smo ravno v nedeljo prinesli kratko poročilo s sliko. Pogreb bo jutri dopoldne. Pokojniku blag spomin, preostalo pa naše iskreno sožalje.

† V Šoštanju je umrl v četrtek v jutranjih urah višji davčni upravitelj v p. Josip Fister. — Blag mu spomin!

Ostale vesti

— Razpis štirih lavantinskih župnij. Do 27. oktobra so razpisane župnije Sromlje, Dramlje, Sv. Lenart pri Veliki Nedelji in Zabukovje.

— Otvoritev novega doma na Mrzlici. Oredni odbor Slovenskega Planinskega društva naznanja, da odpravi v nedeljo 20. t. m. agilna podružnica SPD v Trbovljah nov planinski dom na Mrzlici (1119 m). Ob 11 slovenska služba božja in nato blagoslovitev doma. Pri proslavi bo svirala polnoštevna rudniška godba iz Trbovelj. Od vseh vlakov bodo vozili po znižani ceni na željo avtobusi do Sv. Katarine, odkoder je eno uro in pol do vrha. Za vsakovratno hrano in pijačo bo zadostno preskrbljeno. Na predvečer bo vrh Mrzlice razsvetljen z umetnim ognjem. Vabljeni vsi planinci in ljubitelji prirode.

— O motociklistični nesreči v Sostrem smo že prejeli. Ko sta se hlapci in dekla Bizjakova iz Zadvora vračala domov, je prisleda k njima tudi 9-letna Anica Strah iz Sostrega. Tudi ta se je prevrnila in si pri padcu zlomila roko. Odpejali so jo v bolnišnico, kjer so jo obvezali, večeraj so jo pripeljali in se zdravi sedaj doma pri starših.

Šahovska partija v Ljubljani

Ljubljana, 17. sept. AA. Današnje devetnajsto kolo mednarodnega šahovskega turnirja, ki se je igralo v Ljubljani v veliki dvorani Kazine, je poteklo dopoldne takole:

Njemecovič je izgubil proti Aljehinu v 36 potezah. Igrala sta angleško partijo. Dosegel je sicer v otvoritvi dobro pozicijo z možnostjo napada, vendar si je pokvaril šanse, ker je preveč trdovratno hotel dobiti kvaliteto. Njegova dama je zašla v past, iz katere jo je rešil z žrtvijo figure. Ta materialna premoč pa je svetovnemu prvaku zadostala za zmago.

Colle je izgubil proti Kostiću, ki se je branil na holandski način, v 31 potezah. Belgijec je prehladno forsiral napad, žrtvoval dve figuri za stolpa, dobil pa ni zalo zadostne kompenzacije. Kostić je kmalu prešel k protinapadu in si osvojil še kvaliteto, nakar se je Colle udal.

Damski gambit med Pircem in Marocijem se je v 26. potezah končal remi. Marocijeva pozicija dalj časa ni bila ravno priazna, vendar se mu je posrečilo igro izravnati in jo zasidrati v remiju.

Tudi damski gambit med Bogoljubovim in Spielmannom se je končal remi (34 potez). Bila je korektna partija brez razburljivih momentov.

Dr. Tartakover se je proti dr. Astalošu branil s sicilijanko in oba igralca sta se po 40 potezah zedinila na remi. Borba pa je bila precej ostra in večkrat se je kazalo, da bo dr. Astaloš dobil odločilno premoč, toda njegov zviti nasprotnik se mu je vselej izmuznil in je naposled stal celo za malenkost bolje.

Damski gambit med Flohrom in Kashdanom je potekel v živahni borbi; partija ob 3 še ni bila končana.

Dr. Vidmar je proti Stoltzu takisto igral damski gambit. Dobil je kmalu lepo pozicijo, pozneje pa je zagrešil slabo potezo, izgubil figuro, za katero je sicer dobil tri kmete, in ima šanse za remi.

Visečo partijo Aljehin Colle je belgijski mojster brez boja po 36. potezi predal.

Večer rokoborcev v Ljubljani

Ljubljana, 17. septembra.

Danes je prišla v Ljubljano skupina najboljših mednarodnih rokoborcev, da se pokažejo tudi ljubljancem. Atleti vdeli Lassurlesse, ki je nastopal že pred leti v Ljubljani. V tej skupini, ki bo nastopala sedaj v Ljubljani, so sami svetovni mojstri.

Ze pri prvih borbah smo morali ugotoviti, da se ta skupina razlikuje za cela dva razreda od one skupine, ki je nastopala pred dvema letoma. Prvi par, ki je danes nastopil, je bil Prohaska (Avstrija) in Milevanovič (Sedmograška). Borba med tema dvema je bila zelo zanimiva. Bila je to edina borba današnjega večera, ki ni bila bojovna ravno fair. Zdi se, da ima v tej skupini Prohaska vlogo, kakršno je imel pred dvema letoma sloviti Mrna. Napram mnogo šibkejšemu Milovanoviču je uporabljal razne ostrti, kar je izzvalo seveda proteste. Koženo je v 19. minuti položil iz dvojnega nelsona Milovanoviča na hrbet.

Maribor

Grozna nesreča

Cirkularna zmrcvarila ubogi delavski glavo

Strahovita nesreča se je pripetila večeraj dopoldne v Mariboru v Studehah na cesti Kralja Petra. S cirkularno so žagali drva, katere je pobirala 29letna delavka Eliza Sinkovič, stanujoča na Slomskem trgu 13. V pripogibanju za drvami ji je zdrsnilo, omahnila in se udarila z obrazom v vrtečo se cirkularno. Učinek je bil naravnost strahovit: v trenutku ji je v silnem tempu vrteča se žaga dobesedno strgala meso celega obraza do kosti in ji na tilniku prerezala lobanjo do možganov.

Vinarski in sadjarški strokovnjaki v Mariboru

Maribor, 17. septembra.

Večeraj je dospelo semkaj z avtobusom 28 odličnih in znanih avstrijskih vinarskih in sadjarških strokovnjakov, ki so priredili po naši državi poučno polovanje. Med udeleženci se nahajajo zelo znani strokovnjaki ter osebe iz gospodarskega življenja, kakor n. pr. dvorni svetnik Löschnigg z Dunaja, sekijski svetnik dr. Wobich z Dunaja, profesor Steffel iz Klosterneuburg in drugi.

Dopoldne po prihodu so si ogledali vinarsko šolo, o kateri so se zelo laskavo izrazili, nadalje spodnještajersko sadjarško zadrugo, dopoldne pa so priredili izlet v Limbuš in Pekre, kjer so si ogledali vinarsko šolo ter druge vinograde ter bavinovinski trdnice.

Odlikovani šolski upravitelji in upraviteljice. Večeraj dopoldne so prejeli iz rok šolskega nadzornika g. Tomažiča odlikovanje sv. Save V. razreda sledeči zaslužni šolski upravitelji o. u. upraviteljice: Matija Perger, Franjo Čepe, Vekoslav From, Albin Sprajcar, Franja Konečnik, Katinka Svajgar, Aleksander Alt, Mirko Kožuh, Ivan Luckmann, Viktor Grčar, Olga Juvandčič, Justina Medved in Franc Cvetko.

Bilo srečno. Poročili so se v zadnjem času v Mariboru: Juvandčič Jožef, tesar, in Sokolnik Marija, poljedelka od Ojstrice pri Dravogradu. — Repič Ivan, posestnik, in Zorž Rozalija, zasebnica, Krčevina 171. — Fricel Anton, trgovski poslovodja, in Mikolčić Ana, trgovska nastavljenka od Sv. Lovrenca na Pohorju. — Fak Jožef, tovarniški delavec, in Ribič Marija, delavka, Košaki 87.

Ljubljanski akrobacije nastopajo. Se predvečerjem so pokazali svoje izredne akrobatske veščine in ravnotako večeraj zvečer. Nastopili so v Tattenbachovi ulici ob napeti pozornosti mariborskega občinstva. Trije slovenski žični akrobacije, ki jim ni zlahka najti para. Med Mariborčani je opaziti za njihove nastope ogromno zanimanje.

Ciganove citre omehtale sodnikovo srce. Oni dan je bila pri tukajšnjem okrajnem sodišču zelo zanimiva razprava; na zatojni klopi je sedel 72 letni cigan Ivan Gartner, pristojen v St. Janž na Dravskem polju. Radi potepušva so ga bili izročili sodišču. »Od česa se preživljate?« ga je vprašal sodnik. »Na citre špilam.« »Kje imate citre?« »V jetnišnici.« »Pojdite ponje; če mi bote eno lepo zaigrali, pa se prosti.« Ciganu so se oči zasvetile. Brž je skočil po citre; in je sviral, sviral... V trenutku je napolnilo razpravno dvorano občinstvo, ki se je bilo znašlo iz vseh vetrov. Poslušalo je lepo

Ljubljana, 17. sept. AA. Popoldne ni bila nobena partija končana. Razmerje med dr. Vidmarjem in Stoltzom je neizpremenjeno, jugoslovanski mojster ima nade na remi.

Flohr je bil proti Kashdanu ves čas v napadu, doseči pa ni mogel ničesar pozitivnega. Proti koncu današnje igre je za Kashdana nastopilo malo olajšanja: vae kaže, da bo partija remi.

Jutri je prost dan in se tudi vizeče partije ne bodo igrale.

Stanje po XIX. kolu mednarodnega šahovskega turnirja je sledeče: Aljehin 16, Bogoljubov 11, Kashdan 10½ (2), Vidmar 10 (1), Njemecovič, Spielmann 9½, Maroczy, Kostić 9, Flohr 8½ (1), Stolz 8 (2), Astaloš 8 (1), Tartakover 7½, Colle 6½ (1), Pirc 6 (1).

Današnjemu mednarodnemu šahovskemu turnirju je prisostvalo okrog 500 gledalcev v teku vsega dneva. Zlasti je bilo število gledalcev izredno veliko pri popoldanskih partijah, ki so se grupirale proti koncu okrog edino še nedoigranih partij med dr. Vidmarjem in Stoltzom, Kashdanom in Flohrom. Zvečer odpotujejo mojstri na Bled. Bili so zelo zadovoljni s kratkim obiskom v Ljubljani in obžalujejo, da se turnir ni vršil v Ljubljani vsaj še par dni.

Konferenca jugoslovanskih škofov

Zagreb, 17. sept. AA. »Hrvatska Stražac« poroča, da bo 12. oktobra škofovska konferenca v Zagrebu. Konferenci bo predsedoval hrvatski metropolit Bauer.

Hmeljska kupčija

Nürnberg, 17. sept. tg. Danes je bilo pripeljanih na trg 100 bal, prodanih pa je bilo do poldneva 45 bal, povečini srednjega hallertauskega hmelja po 45 do 48 mark. Za inozemski hmelj ni bilo kupčije. Razpoloženje je bilo tudi danes mirno.

Drugi par sta bila Kraus (Francija) in Travallini (Italija). Nastop teh dveh atletov je veliko pokazal. Borba je bila vseskozi fair in polna lepih tehničnih prijemov. Take borbe ljubljani za hmelja videla. Sta to atleta silue moči, tako da nelsoni pri teh dveh ne obveljajo. Eden kakor drugi sta bila večkrat v nelsonu, toda vedno se je rešil na fin način eden in drugi. Lepa borba, ki je bila tehnično na višku, je klubica neodločena.

Zadnji par sta bila Sturm (Nemčija) in Rainer (Bavarska). Rainer, ki je drugače simpatičen borec, proti rutiniranemu atletu, kakor je Sturm (bivši svetovni prvak), ni imel nobenih upov na zmago. Sicer se je spretno rešil iz nelsona, toda Sturm ga je v 18. minuti z bočnim metom položil na hrbet.

Zanimive borbe se bodo jutri v Unionu nadaljevale. Nastopil bo tudi Pero Kop, jugoslovanski prvak.

Nesrečnica je takoj omahnila nezavestna na tla. Stražen je bil pogled na ta v samo krvavo kepo izpremenjen obraz, iz katerega so rezali samo beli zobje, iz pretrganih žil pa je kri curkoma brizgala okrog. Brez moči so stali ljudje, ki so prihitali na mesto nesreče; nihče ni mogel nesrečnici v prvem razburjenju nuditi pomoči. Pozvali pa so takoj rešilno drustvo, ki je revico takoj prepeljal v bolnišnico, kjer se radi izredno težkih poškodb bori s smrtjo.

godbo ter bilo veselo, da je bilo deležno koncerta — zastoj; še veliko veselje pa je bil cigan, ki si je z lepo godbo prisluzil prostost in svobodo.

Po čudežnem naključju odnesli zdravo kožo. Na križišču Verstovškove in Masarykove ulice v Magdalenskem predmestju je prišlo večeraj do težkega karambola med dvema avtomobiloma. Zaletel se je osebeni avto št. 2, katerega je šofiral Ferdo B., v avtotaksi Bogomila Gorjaka. Udarec obeh vozil je bil izredno močan. Avtotaksiju je zdrobilo blatnike ter poškodovalo motor, da ima lastnik okoli 20.000 Din škode. Osebeni avto je izšel iz tega karambola primeroma se cel. V avtotaksiju so se vozili poleg šoferja še trije potniki, ki so prestali sicer obilo strahu, odnesli so pa po čudežnem naključju zdravo kožo. Policija je uvedla preiskavo, da dožene, na kateri strani leži krivda radi karambola.

Nimrodski blagor. Dne 10. t. m. je ustrelil brodar pri Sv. Lovrencu na Pohorju Josip Hittel krasnega ribjega orla (Pandion haliaetus). Ptica meri v razpetosti kril 1,72 m. Njena domovina je Crno morje in dolnji tek Donave. Pri nas se le redko prikaže ter seveda še redkeje pride lovca na strel. Ptico bo nagačil in razstavil znani mariborski nagačevalec Ziringer.

Novo mesto

Komisija za pregled sadja, namenjenega za izvoz, posluje pri okrajnem načelnstvu v Novem mestu, soba št. 10. Og. izvozniki sadja se opozarjajo, da se ravnanje po predpisih pravilnika o kontroli presnega sadja in pravilnika o trgovini s suhim slivami in marmelado, z dne 3. VI. 1931. Službeni list št. 298/47 ex 1931. in z dne 3. VI. 1931. (Službene novine št. 130 XL), glede pregleda in razredbe za izvoz namenjenega sadja. Odpremo vagonov je treba vselej pravočasno najaviti.

Deska in dekliska osnovna šola v Novem mestu. Na deski osnovni šoli je letos skupno 263 učencev. V prvi in prejšnjimi leti je letos prirastek precej manjši. Šola ima dovoljene 4 vzporednice v prvih štirih razredih, toda vzporednica v I. razredu je odpadla, ker se je priglasilo samo 48 učencev. Ker pa je v razredih prostora le za 36 sedežev, si učiteljsvo pomaga iz zadroge s starimi klopi, ki jih uriva v vsak prazen prostor. Najbolj natrpan je pač V. razred, ki šteje 44 učencev. Vzporednice imajo II., III. in IV. razred z 52, 58 in 61 učenci. Na zavedu pa je 10 učnih moči. Na dekliski osnovni šoli je pet razredov kateri štejejo skupno 196 učencev, katere poučuje šest učnih moči. Po vrsti imajo razredi 31, 40, 39, 36, in 23 učenč. V otroškem vrtcu je 55 otrok in jih vzgajata dve učni moči.

Iz društvenega življenja

Pomočniški odsek Obrtnega društva priredi v nedeljo 20. t. m. v dvorani Uniona trgatve grozdja. Sodeloval bo šramel-kvartet.

Novi praški nadškof

Za nadškofa bo imenovan škof v Kraljevem gradu dr. Kašpar

Med češkoslovaško vlado in sv. stolico se je dosegel sporazum glede novega nadškofa v Pragi na sedežu sv. Vojtcha. Imeno-

Škof dr. Kašpar.

van bo dosednji škof v Kraljevem gradu msgr. dr. Karel Kašpar, ki je že na povabilo sv. Očeta odpotoval v Rim.

Novi nadškof praški je doktor bogoslovja

in doktor civilnega in cerkvenega prava. — Rodil se je 16. maja 1870 v Mirošovicah pri Rokicaneh kot sin ljudskošolskega učitelja. Študiral je v Plznu realno gimnazijo v letih 1880/81 do 1888. Nato je odšel kot jako talentiran mladenič v papeški češki kolegij v Rim, kjer je študiral od 1888—1893. Ordiniran je bil 25. februarja 1893, nakar se je vrnil v domovino, kjer je najprej kaplanoval na neniški fari Schweissingu (Svojšin) pri Střibru. Tam je ostal do leta 1896, nakar je bil zopet poslan v Rim. V Rimu je služboval kot kaplan v »Animi« in študiral cerkveno pravo. Po končani študiji se je vrnil v Prago, kjer je služboval kot kaplan pri sv. Nikolaju na Mali Strani do leta 1899. Nato pa je bil imenovan za spirituala in profesorja na Akademiji grofa Straki v Pragi. Tu je ostal do leta 1907 ko je postal kanonik pri metropoli sv. Vítu v Pragi. Leta 1920 je postal škof-koadjutor (naslovni škof iz Betsaide) v Kraljevem gradu. Za škofa je bil posvečen dne 11. aprila 1920 in 13. junija je postal škof kraljevogradijski.

Novi nadškof je jako agilen posebno na polju katoliške akcije, katero je vzorno uvedel v svoji dosednji škofiji. Znani so njegovi spisi zgodovinsko-verske in pravniške vsebine. V svoji škofiji je organiziral sijajno organizacijo Charitas. Njegova osebnost je jako simpatična in uživa velik ugled pri vseh katoličanih v češkoslovaški republiki.

Gandhi na konferenci v Londonu. Čvrstljiva seja konference pri okrogli mizi. Na častnem sedežu predsednik lord Sankey, desno od njega Gandhi in Pandit Malavya, Levo od lorda Sankeya lord Peel in sir Samuel Hoare.

Iz živalskega sveta

Žuželke, ki žro železniške tračnice

Znano je, da cela vrsta najmanjših žuželk lahko razvije take telesne sile, ki bi jih njihovu majhnemu telesu nihče ne pripisoval. Vsakdo ve, da so na svetu žuželke, ki se prebijajo skozi najtrši les, da pa so na svetu tudi take, ki se ne ustrašijo kovine, bi marsikdo podvomil. In vendar je tako. Lesna osa n. pr. se lahko prebije skozi tri milimetre debelo svinčeno ploščo. Zdi se, da ima taka lesna osa posebno poželenje do svinca. V krimski vojni so se zgodili slučaj, da so se te vztrajne žuželke prežrle skozi stene, za katerimi se je nahajala municija, samo da so prišle do svinčenih patron. Pariška Akademija znanosti je imela tedaj priliko, da je videla cel paket prežrtih patron in se tako na lastne oči prepričala o vsej zadevi, ki bi jo vsakdo smatral za pravljico.

Berlinski institut za preizkušanje različnega kovinskega materiala se je zelo zanimal za to vprašanje. Imel je priliko, da je preiskoval zelo zanimiv slučaj. V neki kleti so naleteli na občutne poškodbe vodovodne

pod 7.2 stopinje, ne more več skakati. Pri 2.5 stopinje pa ne more niti več plezati.

Neki ameriški znanstvenik je napravil nešteto poskusov z navadnim božjim volkom. Našel je, da je možno s preprostim računom iz števila cvrčalnih glasov te žuželke ob določenem času ugotoviti temperaturo. V ta namen štejemo glasove, ki jih d. ažuželka od sebe v 14 sekundah. Temu številu prištejemo 40 in dobljena vsota nam pove v Fahrenheit-

Jubilej krompirja. Letos je preteklo 350 let, kar je prinesel angleški avetovni potnik in morsk ropar sir Francis Drake (na sliki) iz Amerike prvi krompir v Evropo.

tovih stopinjah vladajočo temperaturo. Na tej podlagi je znanstvenik sestavil celo toplotno-skalo.

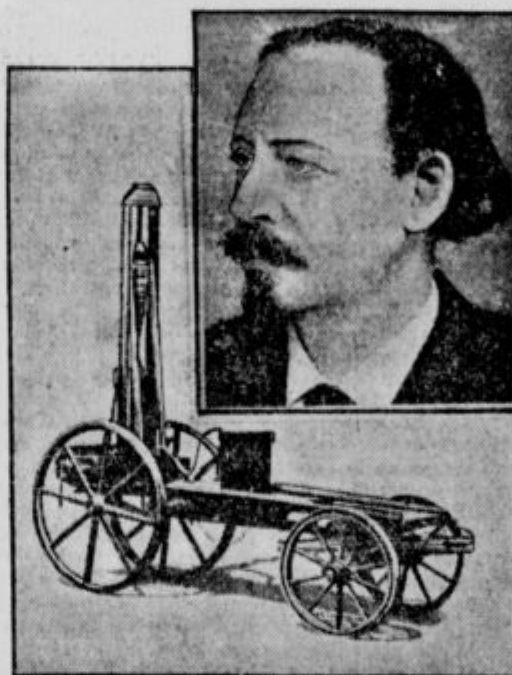
Tudi pri čebelah so ugotovili vpliv temperature na delavno razpoloženje.

Hipnotiziran rak

V novejšem času so prirodoisni znanstveniki napravili zanimive poskuse z živalsko hipnozo. O teh poskusih poroča prof. dr. Lengerken. Ugotovil je, da je treba n. pr. raka le položiti na hrbet, nakar v kratkem času zapade v hipnotično stanje.

Drugi način hipnotiziranja raka je ta, da raka postavimo na glavo, in sicer na skarje in ga toliko časa držimo v tem položaju, da preneha migati. S tem je rak že hipnotiziran. Leži nepremično in ne reagira na nobeno stvar. Slične poskuse je napravil dr. Lengerken z drugimi živalmi. Zanimivo odkritje je napravil zlasti na kobilici. Ko jo je spustil na hrbet, je bila že v hipnotičnem stanju. Verjetno pa je, da to stanje ni nič drugega, kakor neko obrambno stanje živali.

Toda ne samo žuželke, tudi druge živali se dajo na sličen ali podoben način hipnotizirati. Tako n. pr. mačka, golobje, kokoši itd. Pri tem lahko omenimo tudi krotilec kač, ki radovedno občinstvo med obilnim hokus-pokusom zabavajo s tem, da hipnotizirajo najbolj strupene kače. Toda ves hokus-pokus je pri tem povsem odveč. Krotilec ni treba drugega, kakor da prime kačo na določenem mestu na glavi, ki ga dobro pozna, in kača je hipnotizirana. Zadostuje lahen pritisk roke.

100letnica rojstva iznajditelja avtomobila na bencin. Danes poteče 100 let, kar se je rodil Siegfried Markus, iznajditelj avtomobila na bencin. Markus je leta 1865 sestavil voz, ki ga je gonil plin. Leta 1875 je voz predelal na bencinski pogon. Ta primitivni voz je prvi začetek današnjega avtomobilizma.

cevi. Pri natančnejšem preiskovanju cevi so ugotovili, da so poškodbe povzročile lesne ose. Nato so napravili zanimiv poskus. V stekleno cevko s svinčnim okrovcem, debelim tri milimetre, so zaprli nekaj žuželk in jih opazovali. Čez dve uri so opazili, da se je ena izmed žuželk že zažrla poldrug milimeter v svince. Čez nadaljnji dve uri pa je že pukala na drugi strani ven. Pri tej priliki so opazili še nekaj drugega: žuželke so se menjavale pri vrtnanju. Napravili so nato še poskuse z drugimi kovinami. Tu pa so žuželke več ali manj odpovedale. Pri vrtnanju skozi aluminij so poginile na pol poti od prevlekih naparov.

Iz dežele onstran luže pa poročajo, da so tamkajšnje lesne ose daleko prekosile svoje evropske vrstnice. Tam da se je celo pripetilo, da so lesne ose poškodovale železniške tračnice. Koliko je na tej senzaciji resnice, pa naj bravei sami presodijo.

Žuželka kot toploter

Ameriški znanstveniki so v novejšem času izvršili zanimiva opazovanja o odnosih med toplotnimi razmerami in življenjskimi pogoji nekaterih žuželk. Pri tem so odkrili, da imajo različne toplotne stopinje različen vpliv na živahnost in razpoloženje teh življenjskih bitij. Zelena kobilica n. pr. proizvaja svoje cvrčalne tone le pri gotovih temperaturah. Pri 35 stopinjah cvrči najglasneje. Čim pa pade temperatura na 16.6 stopinje, preneha kobilica cvrčati. Skače še lahko pri tej toploti; čim pa pade temperatura okolice

Francoški poslanik v Berlinu de Margerie gre k Hindenburgu, da se poslovi od njega.

Sportne pisemske znamke v Bolgariji.

V Ženevi mir - doma nove bojne ladje

Iz leta 1925 objavljene ankete o angleških, ameriških, japonskih in francoskih pomorskih silah je razvidno, da ima angleško brodogradništvo veliko premoč nad vsemi ostalimi brodogradništvom. Edino Amerika ji je bila kolikor toliko blizu. Leta 1929 pa je bilo že drugače. Na prvi pogled se je jasno videlo, da se more v bodoče računati z italijanskim brodogradništvom. Tekmovanje med Anglijo in Ameriko je že zavzelo večji obseg. V globinski tonaži linijskih ladij, vojnih križark, letalskih matičnih ladij, patrolnih brodov, protitorpedovk in pa podmornic je imela Amerika leta 1929 1 milijon 830.780 ton, dočim je imela Anglija le 1.146.895 ton. Tako je Amerika dosegla 35 odstotkov globinske tonaže petih velesil: Anglije, Amerike, Japonske, Francije in Italije.

Kakšno pa je danes razmerje med velikimi pomorskimi silami?

Anglija ima danes zgrajenih: 16 linijskih ladij, 4 vojne križarke, 54 križark, 1 minonosca, 8 letalskih matičnih ladij, 16 patrolnih ladij, 134 protitorpedovk in 53 podmornic.

Amerika ima 18 linijskih ladij, 54 križark, 3 letalske matične ladje, 309 protitorpedovk in 122 podmornic.

Japonska: 6 linijskih ladij, 41 križark, 3 minonosce, 5 letalskih matičnih ladij, 108 protitorpedovk in 64 podmornic.

Francija: 9 linijskih ladij, 17 križark, 1 letalsko matično ladjo, 9 patrolnih ladij, 58 protitorpedovk, 7 torpedovk in 52 podmornic.

Italija: 4 linijske ladje, 13 križark, 1 letalsko ladjo, 20 patrolnih ladij, 63 protitorpedovk, 40 torpedovk in 43 podmornic.

Vidi se torej, da je Anglija še vedno na prvem mestu, Amerika na drugem — vendar daleko prekaša Japonsko, ki je na tretjem mestu.

V gradnji pa imajo še: Anglija 8 križark, 3 patrolne ladje, 26 protitorpedovk in 16 podmornic; Amerika 18 križark, 1 letalsko ladjo in 5 podmornic; Japonska 4 minonosce, 1 patrolno ladjo, 13 protitorpedovk in 7 podmornic; Francija 4 križarke, 1 minonosca, 6 protitorpedovk, 1 letalsko ladjo, 16 patrolnih ladij in 42 podmornic; Italija 10 križark, 3 patrolne ladje, 8 protitorpedovk in 14 podmornic.

Iz teh podatkov je torej razvidno, da je Anglija še vedno največja pomorska sila sveta. Precej blizu ji sledi Amerika, nato Japonska, Francija in Italija, ki se trudi, da bi se zenačila s Francijo.

V Ženevi pa na vse kriplje govore o razorožitvi...

Suša v Madridu

Medtem ko so drugod po Evropi jesenski nalivi, vlada v Madridu velika suša. Prebivalcem primanjkuje pitne vode pa tudi vode za namakanje vrtov. Cvetlice so se posušile. Vodnjaki imajo komaj polovico vode, kolikor bi je morali imeti. Glavni vodni rezervoar pa je popolnoma prazen. Prebivalstvo željno pričakuje dežja.

Odhod na lov s konji

Resolucije kongresa zbornic

Splošne potrebe.

V prejšnjih resolucijah so bile obravnavane splošne potrebe obrti, industrije in trgovine, v naslednjem pa so našle ostale splošne potrebe.

Da se zagotovi zaposlitev, je treba, da država in samouprava čimprej pristopijo izvedbi javnih del in s tem deloma ublažijo brezposelnost. Prednost pa mora seveda imeti domača produkcija. Prav tako se morajo javna dela plačevati v pravem času. Občine naj določijo, da ob priliki imenovanja v davčne odbore vodijo račun o paritetnem zastopstvu po čl. 118. zakona o neposrednih davkih. Potrebna je nadalje unifikacija obšne zakonodaje in nadalje je treba urediti obročno prodajo.

Automobilizem in avtobusni promet.

Avtobusni promet se zaradi velikih finančnih bremen nahaja v težkem položaju. Bremea so težka tako za podjetja kakor za prodmete njih porabe. Zato prosimo kongres vlado, da omili preveliko fiskalno obremenitev avtomobilizma in avtobusnih podjetij, dalje, da se oproste trošarine na bencin avtobusna podjetja. Avtobusni podjetniki, ki obratujejo v krajih, kjer ni železnice ali pa vsaj ne v zadostni meri. Kongres poudarja potrebo ustanovitve cestnega fonda. Dokler pa se ta ne ustanovi, naj se sedanja proračunska sredstva porabijo v prvi vrsti za zgraditev in popravilo cest, kjer jih sploh ni, ali pa kjer so neobhodno potrebne, n. pr. v železni, vardarski, primorski in severnem delu draveke banovine. Glede sredstev za fond pa je kongres mnenja, da naj se najame notranje ali zunanje posojilo. Uprava in nadzorstvo avtomobilskega kakor avtobusnega prometa naj pride pod trgovinsko ministristvo. Pred novimi zakoni in uredbami naj se vprašajo za mnenje zbornice in strokovne organizacije. Ministristvo trgovine naj ali s pravilnikom za izvršitev zakona o avtobusnem prometu ali pa s posebnim tarifom predpiše točne odredbe o soferstvu, neolajni konkurenci, pregledu in registraciji motornih vozil itd.

Obremenitev za ceste.

Gradba in vzdrževanje cest so eno največjih skrbi občin in banovin. Izkazani izdatki za ceste znašajo v državnem proračunu kakor tudi v banovinskih in občinskih 766.6 milijonov Din. Skupna vsota pa je najbrž večja, ker v vseh samoupravnih

proračunih niso izkazani dohodki od kulturne, doklad, izrednega prispevka za porabo cest itd. Z ozirom na finančno važnost tega vprašanja morajo biti navodila in norme glede teh vprašanj jasna in nedvoumna in postopek v različnih banovinah enak. Da bi prišlo do tega, je treba čimprej uveljaviti zakon o proračunih občin, nadalje zakon o financiranju občin, med tem pa naj se provizorično enako uredi v vseh banovinah tozadevna vprašanja na podlagi uredbe o načinu budžetiranja banovin. Zlasti je treba paziti, da so vsi dohodki in izdatki zapopadeni v banovinskem proračunu, nadalje, da bodo izdatki v pravem razmerju z gospodarsko močjo prebivalstva in da gredo paralelno s cilji splošne državne politike. Potemlakem ne smejo banovine poleg odobrenih proračunov nalagati milijonkih bremen za kuluk, okrajne doklade in posebne prispevke za izredno porabo nedržavnih cest. Treba je upoštevati tudi, da se mora izvršiti pelletni načrt na podlagi določenega programa dela na cestah. Konsekventno naj se uvede praksa, da morajo vsi dohodki priti v proračun. Dohodki iz »kaldminec«, dohodki carin, trošarine in davka na poslovni promet v zvezi s prometom motornih vozil po cestah naj bodo namenjeni za gradbo in vzdrževanje cest. Ti dohodki znašajo 175.9 milijonov Din, po proračunu pa znašajo izdatki za državne ceste samo 168.6 milj. Din. Ti državni dohodki prihajajo največ iz prometa na nedržavnih cestah, ker je skupna dolžina nedržavnih cest večja, kakor je dolžina državnih cest, n. pr. v primorski banovini je državnih cest 854 km, samo banovinskih pa 1230 km, občinskih celo nekaj tisoč. Najbrž je tako tudi v drugih banovinah in bi bilo treba del teh državnih dohodkov nameniti banovinom za njih ceste. Tako bi prenehale napetosti med oblastmi, ki skušajo na kakršenkoli način zgraditi potrebne ceste in jih dobro vzdrževati, in davčnimi obvezniki na drugi strani, ki ne morejo večkrat doprinasati davčnine v isto svrhu in zagovarjajo načelo, da mora biti za ceste kakor tudi za vse druge izdatke in davčnine merilo gospodarske razmere in davčna moč. Na koncu prosimo kongres, da se z ozirom na to, ker so krediti za vzdrževanje nedržavnih cest že določeni v banovinskih proračunih in ker se porablja ljudsko delo in plačuje odkupnina, ne pobirajo okrajne cestne doklade, ker snatira, da je to dvojno obdavčenje in današnjem gospodarskem položaju nezno.

Kontrola mlečnosti

Zaključek živinorejske kontrole pri živinorejskih organizacijah v Prekmurju.

Povzdiga živinoreje je mogoča le s plemensko odbiro (selekcijo), ki se vrši v rodovniških družtvih, ki vodijo rodovnik in kontrolo mlečnosti. Ne drži trditev, da za gojenje na meso ni potrebno izvajati kontrole mlečnosti, ampak le izbirati najlepše živali, kajti tudi za zdrav in hitro rastoč zarod (gojenje na meso) je potrebno, da ima mati dovolj mleka. Izvajanje mlečne kontrole je organizirano po rodovniških družtvih in odsekih. To delo se bo po že obstoječih organizacijah nadaljevalo, po potrebi se bodo ustanovila tudi nova društva.

Za leto 1930. je zaključena mlečna kontrola, ki je dala drugi celotni zaključek kontrole mlečnosti za simodolsko pasmo pri Rodovniškem društvu v Nedelici. Prvi celoletni zaključek pa nam je poleg Nedelice na razpolago pri rodovniških organizacijah: Puconci, Moravec in Tešanovcih zaključek za del leta pa pri organizacijah v Dolgi vasi, Strukoveh, Predanovcih, Vučji gomili in Petišovcih.

Najvišja mlečnost se je dosegla pri Rodovniškem društvu v Nedelici in Puconcih. Najvišja mlečnost je izkazana pri kravi št. 80 (Rodovniško društvo Nedelica), lasti Grajfa Iv., pos., Turnišče, s 4097 litrov, kot druga sledi krava št. 52 (rodovniški odsek Puconci) lasti Balaziča Janosa, Markiševci s 3426.5 litrov in kot tretja pa krava št. 12 (Rodovniško društvo Nedelica), lasti Draškoviča Jožefa, posestnika v Nedelici, s 3273.4 litrov.

Pričakuje se, da bo smoteno nadaljevanje započete dela prineslo živinorejcem še lepše uspehe. Za letošnji jesen se pripravljajo razstave rodovniške živine v Moravcih, Tešanovcih, Strukoveh, Petišovcih in v Dolgi vasi.

Ljubljanski živinski sejem

Včeraj se je vršil v Ljubljani, kakor smo že poročali, živinski sejem. Na klavnici so nam dali naslednje podatke: Dogon je znašal: 116 konj, 11 žrebet, 87 volov, 68 krav, 16 telet in 69 prašičkov. Prodanih je bilo: 35 konj, 32 volov, 34 krav, 12 telet in 60 prašičkov. Cene so se gibale (po uradnih podatkih klavnice): vol I. vrste 6 do 6.50 Din. Voli II. vrste so bili po 5 do 5.50, voli III. vrste pa po 4.50 do 5 Din. Krave so bile: dobele po 4 do 6 Din, klobasnice po 2.50 do 3.50 Din, telcički po 7.50—9 Din. Prašički so bili okoli 120 Din komad. Konji za klanje so bili navadno po 300 Din, drugi pa po kvaliteti do 500 Din.

50 letnica Kmetake posojilnice ljubljanske okolice. Danes pred 50 leti (18. septembra 1881) se je vršil ustanovni občni zbor Kmetake posojilnice ljubljanske okolice, katerega so sklicali župani ljubljanske okolice. Glavni organizator in pospeševatelj je bil znani Anton Knez, ki je umrl 1. 1893. Prva bilanca zavoda 1882 izkazuje 10.000 gld. deležev ter 26.250 gld upravne premoženja. Sedaj pa ima Anđnikova šparkasa (kakor so jo nazivali po predsedniku banki) nad 235 milij. vlog ter je največji kreditni zavod na zadružni podlagi. Znano je, da je vodstvo zavoda imelo vedno odprte roke za splošno koristne narodne namene.

Ukredacije. V Zagrebu sta sklicali svoj redni občni zbor delniški družbi Ribarstvo, za trgovino s ribami, in Vaga, za proizvodnjo in trgovino tehtnic in uteži po sistemu in patentu Schember. — Družba Ribarstvo je bila ustanovljena 1922, njena glavnica je sedaj znašala 175.000 Din. Bilanca za 1930-31 izkazuje 60.536 Din izgube (prejose z gube 1929-1930 110.007 Din). Družba Vaga je bila ustanovljena 1921 s sodelovanjem dunajškega kapitala. Njena glavnica je znašala 1 milj. Din in izkazuje bilanca za 1930 izgubo v znesku 0.17 milj. Din (izguba 1929 samo 2913 Din, prenos izgub iz prejšnjih let pa 0.50 milj. Din).

Prva celotna izdaja I

Doktorja Francisa Prešerna

Zbrano delo

Cena Din 40—, eleg vezana Din 55—

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Borza

Dne 17. septembra.

Denar

Ljubljana. Amsterdam 2282.88—2289.72, Bruselj 786.91—789.27, Curih 1104.45—1107.75, Dunaj 795.08—797.48, London 274.98—275.80, Newyork 5646.49—5663.49, Pariz 221.80—222.46, Praga 167.54 do 168.04, Trst 295.98—296.88.

Zagreb. Amsterdam 2282.58—2289.42, Dunaj 795.08—797.48, Bruselj 786.91—789.27, London 274.98—275.80, Milan 295.98—296.88, Newyork kabel 5657.49—5674.49, ček 5646.49—5663.49, Pariz 221.80—222.46, Praga 167.54—168.04, Curih 1104.45—1107.75.

Skupni promet brez kompenzacij 6.6 milj. Din. Beograd. Amsterdam 2282.88—2289.72, Bruselj 786.91—789.27, Curih 1104.45—1107.75, Dunaj 795.08 do 797.48, London 274.98—275.80, Newyork 5646.49 do 5663.49, Pariz 221.80—222.46, Praga 167.54 do 168.04, Milan 295.98—296.88.

Curih. Beograd 9.04, Pariz 20.0875, London 24.90, Newyork 512.87, Bruselj 71.225, Milan 26.7875, Madrid 46.15, Amsterdam 206.75, Berlin 120.65, Dunaj 72, Stockholm 137.105, Oslo 136.95, Kopenhagen 188.95, Sotija 3.715, Praga 15.17, Varšava 57.35, Budimpešta 90.025, Atene 6.6575, Carigrad 2.43, Bukarešta 3.05375, Helsingfors 12.90.

Dunaj. Dinar notira (deviza) 12.555, (valuta) 12.55.

Padec tečajev drž. papirjev

Danes smo doživeli pomemben padec državnih papirjev, ki so prispeli na tako nizke tečaje kot še niso bili. Volja škoda je danes v Zagrebu padla pod 300 kakor tudi v Beogradu. Na trg prihajajo razmeroma majhne količine blaga, saj je bilo v Beogradu prometa v prompiti škodi kakor tudi v terminih komaj 1300 komadov ali 1.3 milj. Din nominala. V Zagrebu so bili zabeleženi še nižji tečaji kakor v Beogradu tako za škodo kakor za dolarske papirje. Volja škoda je sedaj na isti visini kot je bila leta 1928. In 1927, ko se je njen tečaj sukal okoli 300. Vseskozi v letih 1928., 1929. in 1930. ter v prvi polovici 1931. je bil njen tečaj nad 400. Njen tečaj je že prekorasil višino 450 v jeseni 1930 ter se je dobro držal do konca junija 1931. 7% inv. posojilo je poleti lani že 92.50, 7% Blerovo posojilo je stalo na 90, 8% pa je bilo čez 100, torej čez nominalo.

Bančni papirji so ostali neizpremenjeni in je bil običajen promet. Zemaljska banka je popustila od 118 na 112. Tudi v industrijskih papirjih je bilo nekaj več prometa. Osješka Šeferana in Veveča sta ostali neizpremenjeni. Brodska tovarna vagonov se je uvrstila na 60. Trboveljska je bila slabšeja in je bila zaključena po 195, kasneje pa se je uvrstila na 200.

Zagreb. Državni papirji: 7% inv. pos. 67—68 (67), agrari 40 bl., volja škoda ar. 295—296 (298, 295, 296, 295.50), kasa 295—296 (295), 12. 295—296 (295), 8% Bler. pos. 70 d., 7% Bler. pos. 61.50 do 62.50 (62.50, 62), 7% pos DHB 66 bl., 6% begl. obj. 42—43. — Bančne delnice: Hrvatska 50 d., Poljo 53—55 (53), Kredita 121—126, Union 150 do 155 (150), Jugo 67—68 (67), Lj. kred. 120 d., Medjunarodna 68 d., Narodna 4000—4500, Obrtna 38 d., Prašedion 957.50—965, Srbska 190 bl., Zemaljska 113—114 (113, 112). — Industrijske delnice: Nar. sum. 25 d., Gultmann 105—110, Slavonija 200 d., Danica 70—75, Drava 192.50—200, Sešerana Osjek 200—203 (200), Osj. ljev. 210 bl., Brod. vag. 50—60 (60), Vevča 110—120 (120), Ragusea 290 do 300 (290), Oceania 190 bl., Jadr. plovl. 460—480, Trboveljska 195—200 (195, 200).

Beograd. Narodna banka 4000—4400, 7% inv. pos. 66—68, volja škoda 291—293 (500 kom.) 11. 295—296 (100 kom.), 12. 296—298 (700 kom.), begl. obj. 48.50 (5000), 7% Bler. pos. 63.75, 64 (2000 dol.), 7% pos. DHB 65 (2000 dol.).

Dunaj. Don. sav. jadr. 81, Wiener Bankverein 14, Escomptes 152, Zivno 73, Union 17.50, Mundus 55, Alpine 10.55, Trboveljska 23.15, Kranj. ind. 40, Leykam 1.05.

Notacije drž. papirjev v inozemstvu. London: 7% Bler. pos. 60—61, Newyork 8% Bler. pos. 68 do 70, 7% Bler. pos. 58—61, 7% pos. DHB 60—61, Pariz 7% stab. pos. v zlatu 79.60.

Žitni trg

Novi Sad. Cene so tako, kot so določene po zakonu. Promet: skupno 39 vagonov.

Budimpešta. Tendence čvrsta. Promet srednji. Pšenica dec. 10.35—10.45, zaklj. 10.43—10.45, marec 11.53—11.70, zaklj. 11.66—11.67, rž marec 11.55—11.70, zaklj. 11.60—11.63, koruza maj 12.35—12.60, zaklj. 12.57—12.60.

Na vseh vrstah cest se prijetno vozite - v Buick 8

Vsi vemo, da se bo avtomobilska turiztika v Jugoslaviji še široko razmahnila, kadar bodo zgradili nove ceste, nekatere izmed sedanjih a popravili.

Posamezni avtomobilisti tega čudeža sami ne morejo izvesti. Izpolnitev teh sanj zahteva časa. Vendar je neko sredstvo v turistik, ki omo-

Prave vrline avtomobila se kažejo na cestah te vrste.

BUICK-8

GENERAL MOTORS CONTINENTAL S. A.

Nova smučarska postojanka

V zadnjih letih se je smučanje v naši ožji domovini tako močno razvilo, da smo v pretekli sezoni že govorili o tem, da je smučanje postalo slovenski ljudski sport. Toda, ako pogledamo na smučanje s stvarnega stališča, moramo ugotoviti, da so pač dani vsi pogoji, da se uresniči gornja želja. Predvsem imamo krasne terene, višje od Jesenic tudi dovolj snega. Manjka pa nekaj: to so ugodne železniške zveze in pa kočje, ki bi bile sredi teh terenov. To sta dva nedostataka, ki ovirata, da se smučanje ne more tako razviti, kakor bi se moralo. Ker se približuje zimska sezona, je potreba že sedaj opozarjati, da se po možnosti odpravijo ti nedostaki.

Najlepši tereni za smučanje so gotovo od Kranjske gore naprej proti Planici-Ratečam. Rekli smo najlepši. Toda to ni točno, ker so lepi tereni prav povsod na Gorenjskem, kakor tudi na Dolenjskem in Notranjskem. Toda smučarji najraje pohite na Gorenjsko. Zato ima tudi Gorenjska bodočnost v tujstko-prometnem oziru tudi pozimi. — Ugotoviti pa moramo, kar smo povedali že v pretekli zimi, da lokalni faktorji po Gorenjskem ne skrbje ravno preveč, da bi se dotok domačih smučarjev pomnožil. Po vaseh in manjših trgih je sicer preskrbljeno za goste, toda tamkaj, ko bi človek najbolj rabil primeren prostor za počitek, se težko kaj najde.

Ko je pred leti agilni ljubljanski Smučarski klub predelal lovsko kočjo v Planici in s tem zgradil sredi najlepših terenov smučarsko postojanko, so prijatelji zime pohiteli v Planico, kajti Smučarski klub Ljubljana je nudil priliko, da si odpočijejo smučarji trudne kosti sred lepih terenov. Podobno nalogo si je sedaj zastavila tudi SK Ilirija. V eni najlepših dolin naših planin pa skrajnem severozapadu države meje, v kotličku, kjer se stiskajo meje treh držav, tamkaj bo stala nova smučarska postojanka. Pod jugoslovanskim Materhornom, piramidastim Jalovcem, na položni trati Slatni, si bo zgradila v najkrajšem času Ilirija tretji dokaz svojega sportnega udejstvovanja. Za modernim edinim kopalščem v naši državi, za tenis igrišči, sedaj še smučarski dom. Od železniške postaje Rateče-Planica bo dom oddaljen komaj 10 minut. Od tamkaj bo izhodišče za vse mogoče ture, tako poleti kakor tudi pozimi. Izvežbani smučarji in planinci bodo lahko delali izlete na Mojstrsko, Vršič preko Slemen na Jalovec in Ponoč. Vsi ti vrhovi oklepajo dolino Slatne od treh strani. Skromnejši smučarji in hribolazi bodo pa lahko udarili na rateške Rovte, Peč, Petelinek, odkoder se jim nudi krasen razgled na izgubljeno slovensko zemljo. — Koroško. Videli bodo lahko tudi divje razriti Dobrač, ki je posebno lep ravno od rateške strani. V ozadju Dobrača se pa vidijo koroške, tirolske in solnograške Alpe. Ob lepem vremenu bo imel tudi najskromnejši smučar nepozaben užitek. — Najbolj skromni bodo pa lahko delali izlete tudi k Bološki jezerom — toda le z dovoljenjem karabinerjev.

Pa tudi neglede na izletne točke je dolina prav srečno izbrana. Najprej zapade sneg in najdelji leži tamkaj. Torej kakor nalašč za smučarje. Da bo pa dom dosegel z naravo estetsko učinko-

vito celoto, bo zgrajen v domačem gorenjskem slogu iz lesa, temelji in postavek do onega metra višine od tu bo pa iz obsekanega kamna. Imel bo pritličje, kletne prostore, eno nadstropje in podstrešje z lepimi in svetlimi mansardnimi sobami. Na rateško stran bo imel dom teraso, proti ponški strani bo pa zaprta steklena veranda, s katere se bo videlo proti Jalovcu. V pritličju bosta dve obednici, kuhinja, shramba za smuči ter dve skupni ležišči za moške in ženske. V prvem nadstropju bodo sobe z eno do štirimi posteljami. V podstrešju bodo pa zopet skupna ležišča, kjer bo imel vsakdo svojo posteljo. Dom bo urejen komfortno: imel bo centralno kurjavo, kopalnico in umivalnico z gorko in mrzlo vodo. V kleti bo še sušilnica za mokro obleko. Vsa stavba bo krita s skodlami ali eternitem, v notranjosti bo pa dobro izolirana proti vsem vremenskim neprilicam s heraklitom. V domu bo tudi vodovod zajet iz studenca v gozdu. Prihodnje leto bo pa najbrž zgrajen že mal bazen, kjer se bodo prijatelji narave lahko kopali. Skratka, dom bo zgrajen, da bo nudil ugodno zavetišče vsakomur, tudi najbolj utrujenim smučarjem začetnikom, ki so še posebno občutljivi; kajti od pik in telebenmarkov bole kosti, zlasti one, ki so pristaši vitke linije.

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Petek, 18. septembra: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošče, borza. — 18.30 Salonski kvintet. — 19.30 Vegetarijanska prehrana, gđ. Vera Humek. — 20.00 Poročilo o šahovskem turnirju na Bledu, poročja jugoslovanski pravak dr. Milan Vidmar v slov., nem. in fran. jeziku. — 20.30 Prenos iz Beograda. — 22.30 Čas, dnevne vesti.

Sobota, 19. septembra: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošče. — 18.30 Salonski kvintet. — 19.30 Ivo Peršuh: Friderik Baraga. — 20.00 Poročilo o šahovskem turnirju na Bledu, poročja jugoslovanski pravak dr. Milan Vidmar v slov., nem. in fran. jeziku. — 20.15 Duetni večer, g. Jože Gostič in g. Marjan Rus. — 21.00 Prenos plesne glasbe Erich Herseja jazz orkestra iz Pariskotela Kazino na Bledu. — 22.00 Čas, dnevne vesti. — 22.15 Salonski kvintet.

Drugi programi

Sobota, 19. septembra: 17.00 Narodne pesmi. 17.30 Radio orkester. 20.30 Narodne pesmi. 21.20 Dvorska glasba. — Zagreb: 12.30 Plošče. 17.30 Filmaka glasba. 20.00 Beograd. — Budapest: 12.05 Opoldanski koncert. 17.00 Koncerti vojaške glasbe. 19.30 Prenos iz opere. 23.00 Ciganska glasba. — Dunaj: 11.30 Opoldanski koncert. 13.10 Plošče. 20.10 »Alma«, igra. 22.00 Večerni koncert. — Milan: 11.15 Pestrta glasba. 13.00 Plošče. 19.15 Pestrta glasba. 20.45 Komedija, nato plesna glasba. — Oslo: 20.00 Prenos iz gledališča. 21.30 Plesna glasba. — Praga: 19.05 Koncert. 20.00 Radio orkester. 22.50 Plesna glasba. — Rim: 13.00 Plošče. 13.40 Radio kvintet. 21.00 »Lohengrin«, opera. —

Motvoz Grosuplje

domači slovenski izdelek

Tovarna motvoza in vrvarna Grosuplje pri Ljubljani.

Zahtevajte vzorce in cenike brezplačno

Dijaški koledarček izšel

Dijaški koledarček za šolsko leto 1981/82, ki ga je uredil Elbin Boje, nas je res presenetil po pestrosti, bogastvu in sodobnosti svoje vsebine. Student bo našel v njem vse, kar rabi v svojem poklicu pa za praktično življenje sploh, od statističnih podatkov z vsega sveta do matematičnih formul. Še bolj dragocen pa je idejni material. Letos nas je razveselil v koledarčku predvsem oni del, ki ima namen zbuditi v mladi duši ljubezen do slovenskega rodu in domovine. Načelne smernice daje prekrasni članek dr. Jožeta Pogačnika o *Dijaku in narodnem občestvu*. »Za nas velja,« pravi, »da je prav, po katerem mora hoditi naša kultura, duha naše zemlje. Zato se pogreznimo vanj pravosrčno!« Nekdo opisuje potem Slovensko krajino, drugi Belo krajino, Elbin Boje nas vnaša k ljubim do naših onstran državne meje, v Primorju, Korotanu in drugod. Med članki, ki dajejo katoliško krščansko orientacijo, je brez dvoma najboljši po svoji jedrnatosti oni o *kongregacijah*; treba je, da ga vsak študent pa inteligent sploh prebere. Spisal ga je Jože Zabkar. Letošnji koledar obseva seznanja tudi s *civilizacijsko akcijo*, Duh nas vnaša za karitativno delo. Zelo informativni so podatki Kuretovi o *Par Romani*, Uloga je napisal nekaj jako tehtnega in zanimivega o *Dekletu in fantu v sportu*. Fantje, sezite po »Dijaškem koledarčku« Slovenske dijaške zveze, cena mu je 15 Din.

Milijoni

in milijoni ljudi uporabljajo

že nad trideset let

po spodaj navedenih navodilih

Levjo-Mentol-Droždjenko

In blagoslovila njen neprecenljiv čudežni učinek

Pri revmatizmu trganju išči: asu: boleča mesta vrgniti.

Pri zobobolu: dlesne vdrgniti in ustno duplino izpirati, grgrati.

Pri glavobolu, nervoznosti, pomanjkanju spanja: čelo in celo telo vdrgniti, ter zveti zvečer pred počitkom mlečno kopel z dodatkom Levje Mentol-Droždjenke.

Pri utrujenosti: masirati celotno telo.

Pri želodčnih boleznih: 10 kapljic na kosček sladkorja.

Pri izpadanju las in prhlju: masaža glave.

Kot zobna voda itd.

Pri potenu podpaduho, nogrok a i celotnega telesa naj se poteče deli zjutraj in zvečer izmivajo.

Levja-Mentol-Droždjenka

je prava samo v tu odtisnjeni in plombirani ORIGINALNI STEKLENIČI

Zahtevajte izrecno

Levjo-Mentol Droždjenko

ter odločno zavrnite vsako nadomestilo.

Levja-Mentol-Droždjenka

se dobi v vsaki drogeriji, lekarni in boljši trgovini po 10—, 26— in 52— Din. Pazite se pred ponaredbami.

Centralni biro:

LAVLA MENTOL-DROŽDZENKA

Zagreb, Marulićev trg 5. — Telefon: 73-52

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica 1-50 Din ali vsaka beseda 30 par. Najmanjši oglas 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo višje. Za odgovor znakot! — Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo.

Službe iščejo

Učenka

za modistinjo, išče mesto v Celju ali Mariboru. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 10390.

Trg. pomočnik

mlad, dobro izvežban v mešani stroki, želi zamenjati službo. Cenjene dopise na oglasni oddelček »Slovenca« v Ljubljani pod značko: »Dva meseca brezplačno«, št. 10929.

Službodobe

Učenec se sprejme! M. Spreitzer, Ljubljana, veletrgovina, špecerija in kolonijale.

Pletilje

z večletno prakso in zelo spretna navijalka volne, se sprejme za stalno. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 10831.

Trg. učenca

iz poštene hiše sprejme takoj boljša delikatesna in špecerijska trgovina v Ljubljani. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10910.

Gozdne delavce

sprejememo. - Kje, pove uprava »Slovenca« pod št. 10839.

Vnajem

Poslovni lokali

na Dunajski cesti št. 29/1 se takoj oddajo. Poizve se istotam.

Dijaki

Dijaka

sprejemam, po nizki ceni, z vso oskrbo na stanovanje k mojemu sinu srednješolcu. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10920.

Vanovanja

Prazno sobo

oddam 1 ali 2 gospodoma event. zakonskemu paru brez otrok. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10914.

Meblovano sobo

priljučno, čisto s posebnim vvhodom oddam v Trnovem. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10902.

Pouk

Čamernikova šoferska šola

Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-avto). Prva oblast. koncesionirana Prospekt št. 16 zastoni Pišite ponil

Gosli poučuje

bivši učitelj konservatorija. Študentovska ul. 9-L.

Gojko Pipenbacher

koncesionir šoferska šola. Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 12 - Zahtevajte informacije

Gospa Orthaber

sprejema otroke do šolske dobe za pouk nemščine ali angleščine. Tečaj francoščine ali nemščine tudi za odrasle. Gosposvetska cesta 12, dvorišče.

Pozor!

Pri krojevalni tečaj na Krojnim učilišču, Stari trg 19, Ljubljana, se radi zakasnitve vodje tečaja, ki se je mudil v svrhu mode v inozemstvu, prične 24. septembra. Poleg solidnih krojev, se bodo podučevali najmodernejši kroji, ki se uporabljajo v vseh večjih veleposredstvih. Zadnja moda visoke široke rame pri suknjičih in kostimih. Specimen kroj brez katerega se ne more danes dati moški obleki ali damskemu kostimu moderna oblika. Revnejšim znižano. Ob zaključku se rekomandirajo službe. Damam, ki ne morejo v tečaj, poduk v poljubnih urah izdelava krojev zunanim po sliki in meri poštnoobratno.

Posestva

Hišo v Zagrebu

prodam ali zamenjam s hišo ali vilo v Ljubljani. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10927.

Kupimo

Srečke, delnice, obligacije

kupuje Uprava »Merkur«, Ljubljana - Selenburgova ulica 6 II nadstr

Bukova drva

popolnoma suha stalno kupuje fco vagon Ljubljana ILIRIJA dr. z o. z. Ljubljana, Dunajska c. 46.

Sode

oljnate in vinske od 100 litrov naprej, v dobrem stanju brez vonja ponudite takoj trdiki Peter Setina, Radeče, Zid. m.

Jabolka

Kanade, zlate ranete, kakor tudi druge zlahtne namizne jabolka, kupujemo vagonске količine samo franko meja »Postojna« ali meja »Prevalje«. Ponudbe je nasloviti na podružnico »Slovenca« v Celju pod »Milano«.

Zasluzek

1.200 Din

lahko zasluži z obiskovanjem privatnih strank vsak naš zastopnik z mnogo poznanstvom. Delo je lahko in hvaležno. Išče mo zastopnike po celi Dravski banovini. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »1.200« št. 10930.

Glasba

Piano

malo rabljen, krasen glas, ugodno prodam. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10755.

Prodamo

Starinska zofa

s šestimi stoli, prodam po nizki ceni. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10941.

Puhasto perje

čisto čohano po 48 Din kg. druga vrsta po 38 Din kg. čisto belo gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg Razpošiljam po poštnem povzetju. L. BROZOVIĆ - Zagreb, Ilica 82 Kemična čistilnica perja.

Prima grozdje

Din 3.75, prima zlahtna jabolka Din 2.75 franko vsaka postaja Slovenije, razpošilja že od 15 kg dalje po povzetju. Prešna jabolka najceneje. - Postržin, Krško.

Prima sodi

novi bukovi za jabolčnik, se prodajo za ceno 130 Din pri Gumzej, stroj, sodarstvo, Celje, Breg 6.

Gramofonske plošče

popolnoma nove prispele. Cena samo Din 20. — »Omnia«, Dunajska c. 36.

Plemenske zajce

rekse prav poceni naprodaj. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10911.

Kozolec

iz 12 delov, hrastov in z opeko krit, dobro ohranjen, se skupaj ali posamezni deli, ugodno prodajo. Vprašati v pisarni društva hišnih posestnikov, Ljubljana, Salendrova ul. 6.

Obrt

Šival. in pletil. stroje popravljaj in renovira Emil Klobčaver, specialni mehanik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 47.

banene (podopne)

in druge kremla nudi našim veletrgovina žita in moke A. VOLK LJUBLJANA Resljeva cesta 24

SLIKARSTVO IN PLESKARSTVO

F. & E. REMŽGAR, LJUBLJANA

Kolodvorska 18 -- Copova 10. Telef. 3430

Se priporočata za vsa v to stroko spadajoča dela

Ljudska knjižnica: iz založništva Jugoslav. knjigarnar v Ljubljani: 29 zvezek: Savinšek: IZPOD GOLICE, 80 Din, vez. 42 Din - 30 zvezek: Stankiewicz: NA POLJU SLAV, 28 Din, vez. 40 Din - 31 zvezek: Conan Doyle, IZGUBLJENI SVET (The Lost World), Roman (s slikami) 24 Din, vez. 32 Din - 32 zvezek: Reminich: ZAGORSKI ZVONOVI, Slavje, NA SINJU 30 Din, vez. 42 Din - 33 zvezek: Bridges, NA POMOC, 30 Din, vez. 42 Din - 34 zvezek: Brackel, CIRKUSNI OTROK 28 Din, vez. 40 Din.

Josip Lavtiza.

Bled in Briksen

Zgodovinska povest iz 17. stoletja.

Tomaž Hren je bil rojen kot sin uglednih meščanskih staršev v Ljubljani 13. novembra 1560. Študiral je v Gradcu, na Dunaju in v Padovi. Leta 1588. ga je sekovski škof Brenner v Sekovi na Zgornjem Stajerskem posvetil v mašnika. V Ljubljani je bil Hren stolni kanonik in pridigar. Imel je prav tisto službo, ki jo je imel nekdanji Primož Trubar. Ljubljanski škof je postal leta 1598. Bil je mož izredne delovnosti in odločnosti ter velik bojevnik proti luteranstvu. Večkrat so ga krivoverci napadli na javnih cestah. V Kamniku so ob neki priliki ponoči streljali v njegovo sobo. Kljub temu je ostal neustrašen ter zastavil čast in poštenje, da je le dosegel, kar je dobrega nameraval.

Značaja je bil veselega, ljubil šalo in dovpt, velikodušno podpiral dijake in umetnike ter zapustil sloves pobožnega in apostolskega cerkvenega kneza. Umrl je leta 1630. Pokopali so ga v ljubljanski stolnici. Ko so leta 1701. podrl stolnico, so prenesli njegovo truplo v Gornji grad, kjer označuje kraj njegovega počitka kamenita plošča z vdolbenimi besedami: »Ego autem hic exspecto resurrectionem mortuorum et vitam venturi saeculi.« (Jaz pa tukaj pričakujem vstajenje mrtvih in življenje prihodnje dobe.)

Toliko o osebnosti velikega škofa.

»Kaj pa,« tako je premišljeval Hren v svoji sobi dalje, »kaj pa, če bi govoril z Welsbergom še enkrat o ti sporni točki? Da, še enkrat hočem z njim govoriti.

Vrnil mu bom obisk, kakor sem mu obljubil in se peljal k njemu na Bled. Ne grem lahko od doma, toda stvar zasluži, da se potrudim zanjo. Saj je prišel Welsberg tudi s tem namenom s Tirolskega.«

Sedel je k pisalni mizi in sporočil škofu, da ga bo obiskal 17. avgusta ob petih popoldne na Bledu. Potem je poklical služabnika in mu dal pismo z dostavkom, naj ga takoj odpošlje na Bled.

Določeni dan se je Hren ob osmih zjutraj odpeljal iz Ljubljane. Namenjen je bil, da ostane nekaj časa pri arhidijakonu Kušmanu v Kranju. Mestni župnik in arhidijakon Blaž Kušman (Cusmanus) je bil precej iznenaden zaradi škofovega prihoda, še bolj pa vesel, da je ostal Hren par ur v kranjskem župnišču. Saj sta se s škofom poznala že več let, ker je Hren Kušmana 1. novembra 1620 vpeljal kot župnika v kranjsko mestno cerkev.

Po obedu je škof nadaljeval vožnjo proti Bledu, kamor je dospel 17. avgusta točno ob petih popoldne. Welsberg je skazoval visokemu gostu vso mogočo pozornost. Ako bi bil kdo primerjal oba cerkvena dostojanstvenika, bi bil videl velik razloček med njima. Welsberg šele začetnik v škofovskem poklicu in v vsi moči krepkih let, Hren pa utrujen radi starosti, še bolj pa radi obilnega trpljenja, ki mu je bilo usojeno v dolgem višjepastirskem delovanju. Še mu je žarelo oko in še mu je bil neskaljen veliki duh in tudi sloka postava mu je bila vzravnana pokoncu kakor v letih mladosti, toda brada je bila prepletena s sivimi nitmi in prav tako so se poznali že beli sledovi v kratkih, lično zasukanih brkah pod nosom.

Drugi dan sta šla kanonik dr. Eder in tajnik Kolb maševat v jezersko verkev, škofa pa sta opravila jutranjo daritev v kapeli sv. Ingenuina in Albuina na gradu.

Četudi se ta dva svetnika skupaj imenujeta,

nista bila ne brata po krvi in ne tovariša po letih. Enaka sta si bila le po svetem življenju in po tem, da sta bila oba prednika briksenških škofov. — Ingenuin je vladal škofijo ob času papeža Gregorija Velikega in umrl leta 605. Albuin je nosil višje-pastirsko palico mnogo pozneje. Bil je iz rodovine koroških mejnih grofov in živel ob času rimsko-nemškega cesarja Henrika II. Svetega. Ko je bil poprej sedež škofije na višini Säben, ga je Albuin prestavil v Briksen, kjer je še zdaj. Umrl je Albuin okrog leta 1004., torej prav ob istem času, ko je podaril cesar Henrik II. posestva v blejski okolici briksenški škofiji. Prepis te važne podaritve je hranjen v blejskem župniškem arhivu. Cesar Henrik je določil v podarilnem pismu, naj daje Albuin desetino blejskih dohodkov svojim kanonikom, po Albuinovi smrti pa naj pripadeta dve tretjini škofom, ena tretjina pa kanonikom. Od tega časa je bila zgodovina Bleda v vedni zvezi z Briksnom. Ze takrat je stalo v blejskem okraju več cerkva, gradov in drugih poslopj. Vse te zgradbe so prišle v last briksenški škofiji. Cesar Henrik je zase obdržal samo grad, pa je tudi tega pozneje podaril Albuinovim naslednikom.

Po zajutru sta se Hren in Welsberg sprehajala pod grajskim zidovjem in govorila o marsičem. Bil je navzoč tudi kanonik dr. Eder kot pooblaščenec briksenškega stolnega kapitlja. Končno je prišla na vrsto glavna točka, ki je zaradi nje obiskal Hren Welsberga. Zadevo je začel Hren z opazko:

»Lepa so Vaša posestva, prečastiti brat moj v Gospodu. Nekaj pa vendar kali naše obojestransko zaupanje, to namreč, da nimamo še določene jurisdikcije, kar se tiče jezerske cerkve. Prišli ste ne samo zato na Bled, da ogledate tukajšnja posestva, temveč tudi s tem namenom, da bi se dosegel medsebojni sporazum glede duhovskih pravic na otoku.«